

Provincie Overijssel

Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
Fax 038 425 48 88
overijssel.nl
postbus@overijssel.nl

KvK 51048329
IBAN NL45 RABO 0397 3411 21

Inlichtingen bij

telefoon [REDACTED]
[REDACTED]@overijssel.nl
Zaaknummer Z-HZ_WNB-2019-003103

Stichting Faunabeheereenheid Overijssel
De heer [REDACTED]
Postbus 645
7400 AP DEVENTER

Datum	Kenmerk	Bijlagen	Uw brief	Uw kenmerk
03.12.2019	2019/0347220	1	27 juni 2019	-

Onderwerp: Ontheffing Wet natuurbescherming - vossen

Geachte heer [REDACTED]

U heeft, namens De Faunabeheereenheid Overijssel, een aanvraag om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming – onderdeel soorten (verder Wnb) bij ons ingediend.

Deze hebben wij op 27 juni 2019¹ ontvangen. De aanvraag betreft ontheffing van de verboden tot het opzettelijk doden van vossen,² het gebruik van het geweer tussen zonsondergang en zonsopgang,³ en gebruik van het geweer met kunstmatige lichtbron en/of nachtzichtapparatuur aan of op het geweer.⁴ Dit ter voorkoming van schade aan fauna. De ontheffing wordt aangevraagd jaarlijks van 1 december tot en met 15 juli, voor de duur van het faunabeheerplan, dat is tot 1 september 2024. De ontheffing wordt aangevraagd op gronden gelegen binnen de aangewezen weidevogel- en open akkergebieden zoals opgenomen in het meest actuele Natuurbeheerplan van de provincie Overijssel, met een buffer van 5 kilometer daaromheen en op gronden gelegen binnen het aangewezen korhoendergebied op de Sallandse Heuvelrug, met een buffer van 5 kilometer daaromheen (zie Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024)

In deze brief geven wij onze beslissing weer.

BesluitOntheffing:

Wij verlenen de Faunabeheereenheid Overijssel een ontheffing⁵ voor het doden van vossen met het geweer. Daarbij mag het geweer gebruikt worden tussen zonsondergang en zonsopgang⁶ en mag het geweer gebruikt worden met kunstmatige lichtbron en/of nachtzichtapparatuur.⁷

¹ EDO-kenmerk 2019/0208087

² Art. 3.10, eerste lid, sub a Wet natuurbescherming

³ Art. 3.16, eerste lid, sub a Besluit natuurbescherming

⁴ Art. 3.13, vierde lid Besluit natuurbescherming

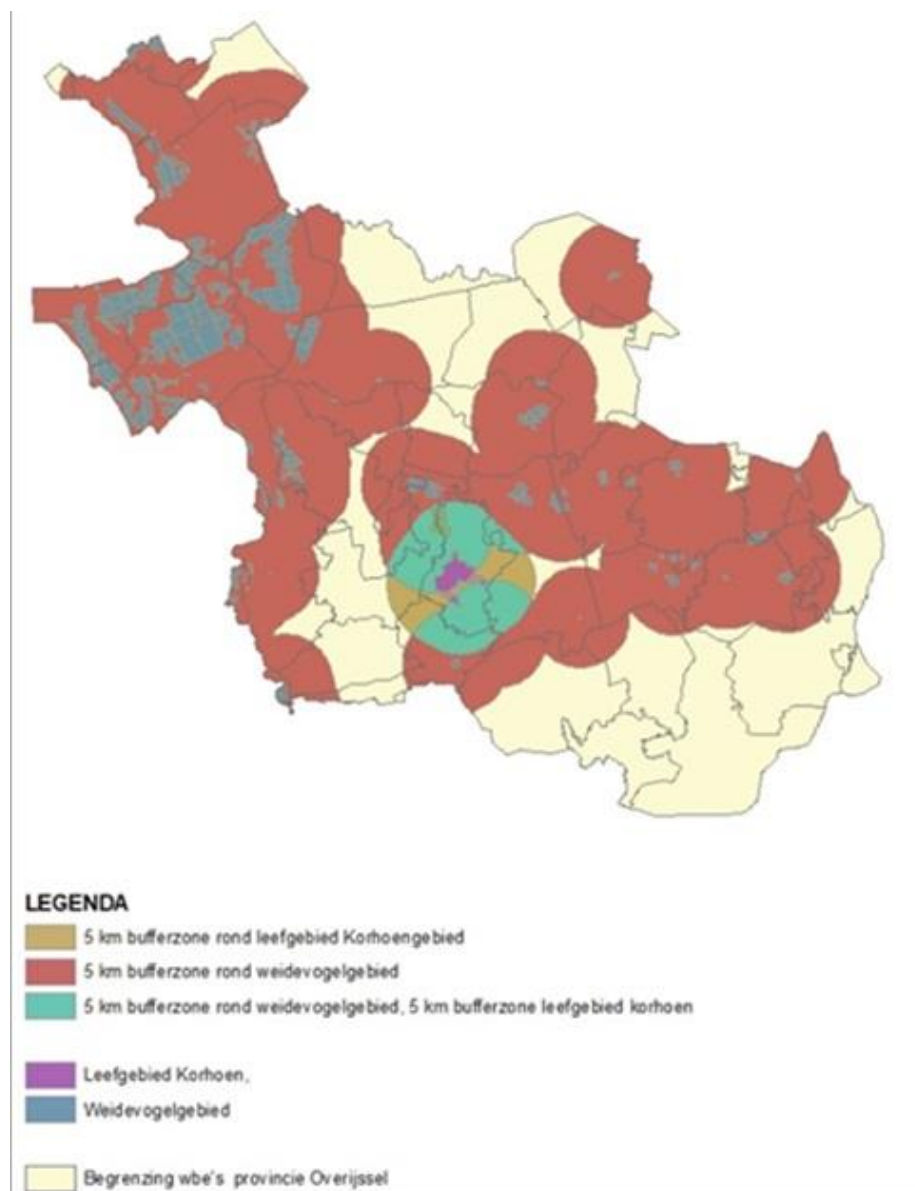
⁵ Op basis van art. 3.17 eerste lid onder c sub 1, Wnb in samenhang art. 3.17 eerste lid onder b. sub 1. Wnb, en art. 3.26 derde lid in samenhang met art. 3.26 lid 2 onder a en c Wnb

⁶ Art. 3.16, eerste lid, sub a Besluit natuurbescherming

⁷ Art 3.13, vierde lid Besluit natuurbescherming

De ontheffing geldt van 1 december tot en met 15 juli voor de duur van het faunabeheerplan, dat is tot 1 september 2024.⁸ Ook geldt de ontheffing uitsluitend op gronden gelegen binnen (zie ook figuur hieronder):

- de aangewezen weidevogelgebieden met een buffer van 5 kilometer daaromheen; en,
- het aangewezen korhoendergebied op de Sallandse Heuvelrug, met een buffer van 5 kilometer daaromheen⁹

Figuur: Weidevogel- en korhoengebieden in Overijssel met een buffer van 5 km daaromheen¹⁰

De ontheffing wordt verleend tot en met 15 juli 2024.

⁸ Provincie Overijssel, Goedkeuringsbesluit Faunabeheerplan Overijssel (Besluit van Gedeputeerde van 12 maart 2019, kenmerk 2019/0047504) Provinciaal Blad, Nr. 1956, 18 maart 2019.

⁹ Voor het gebruik van deze ontheffing binnen Natura 2000-gebieden gelegen binnen het aangewezen gebied is mogelijk een vergunning op grond van de Wnb noodzakelijk (zie overweging A3.1), mits dit niet valt binnen de in het Beheerplan Natura 2000 van de betreffende gebieden van vergunning vrijgestelde activiteiten.

¹⁰ Zie voor de bufferzones ook de digitale kaart op de Atlas van Overijssel: Landelijk gebied --> Beleid --> Omgevingsvisie --> Faunabeheerplan (bufferzones weidevogel- en Korhoengebied).
Bron: <https://geo.overijssel.nl/viewer/app/master/v1>

De ontheffing wordt verleend voor het belang de "voorkoming van schade aan fauna" in Overijssel.

Weigering:

Wij weigeren u een ontheffing voor het schieten van vossen in en rondom open akkergebieden met een buffer van 5 kilometer daaromheen.¹¹

Op 27 november 2019 hebben wij u verzocht een reactie te geven op ons bovenstaande voornemen te weigeren.¹² Op 2 december 2019 heeft u gereageerd op ons voornemen.¹³ U geeft aan akkoord te gaan met de bovenstaande weigering.

De motivering voor ons besluit is in bijlage 1 (overwegingen) weergegeven.

Voorschriften

Wij verbinden aan deze ontheffing de volgende voorschriften:

1. Stichting Faunabeheereenheid Overijssel (FBE) is als ontheffinghouder verantwoordelijk voor het gebruik van de ontheffing en de naleving van de voorschriften waaronder zij is verleend. De verantwoordelijkheid van de FBE laat onverlet dat de ontheffinggebruiker strafrechtelijk kan worden vervolgd bij overtreding van deze ontheffing.
2. De FBE machtigt schriftelijk, via de WBE, de jachthouder (Als bedoeld in art 3.23 lid 1 Wnb, of op basis van een faunabeheercontract van Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten of Landschap Overijssel) tot gebruik van de ontheffing. De WBE handelt in deze op gezag van de FBE.
3. Via de FBE kan de WBE schriftelijk de gemachtigde jachthouder toestemming geven zijn machtiging door te machtigen aan jachtaktehouders, deze handelen dan op gezag van de gemachtigde jachthouder.
4. De feitelijke gebruiker van de ontheffing dient een kopie van de machtiging van de FBE en/of WBE, een (digitaal) kopie van de door de FBE gewaarmerkte voorschriften van de ontheffing, en de jachtakte bij zich te hebben.
5. Bij bijzondere weersomstandigheden kunnen Gedeputeerde Staten ingevolge artikel 3.22 lid 4 Wnb besluiten om de schadebestrijding op te schorten.
6. Gebruikmaking van geweer (met nachtzichtapparatuur) in de periode tussen zonsondergang en zonsopkomst dient met opgave van naam en telefoonnummer van de gebruiker gemeld te worden. Het melden dient voorafgaand aan het gebruik te gebeuren. Voor 17.00 uur moet er gemeld worden bij:
  - a. de politie 'Eenheid Oost-Nederland' tel 0900-8844 of <https://www.politie.nl/aangifte-of-melding-doen/meldformulier.html> en
  - b. provincie Overijssel (E-mail: HL.v.Gerrevink@overijssel.nl of GA.Botterhuis@overijssel.nl).
7. Per WBE (of per gebied van Staatsbosbeheer of Vereniging Natuurmonumenten) mogen maximaal vier gemachtigde jachthouders/jachtaktehouders in maximaal in vier voertuigen, tegelijkertijd gebruik maken van geweer en kunstlicht en/of nachtzichtapparatuur. De hierboven genoemde jachthouders mogen zich laten vergezellen door jachtaktehouders.

---

¹¹ De Faunabeheereenheid Overijssel vraagt in het Faunabeheerplan een ontheffing aan voor het doden van vossen ten behoeve van akkervogels in open akkergebieden met een buffer van 5 kilometer daaromheen. Daarvoor leveren het Faunabeheerplan, de ontheffingaanvraag en de twee rapporten waarnaar wordt verwezen in de aanvraag, geen onderbouwing voor de belangen uit de Wnb. Een ontheffing kan op dit punt daarom niet verleend worden.

¹² Ons kenmerk: 2019/0379339

¹³ Ons kenmerk: 2019/0379327

Rapportageverplichtingen

8. De FBE beheert een digitaal register (Faunaregistratiesysteem (FRS)) waarin per WBE de gemachtigde jachthouders/jachtaktehouders zijn vermeld. Dit digitaal register is ten allen tijde door toezichthouders van de provincie Overijssel in te zien.
9. De FBE moet ervoor zorgen dat de wildbeheereenheden alle doorgeschreven machtigingen tot het gebruik van de ontheffing in het Faunaregistratiesysteem (FRS) registreren.
10. De FBE dient elk jaar voor 15 september schriftelijk opgave te doen (aan de provincie Overijssel t.a.v. het team PD-vergunningen) van hetgeen met behulp van deze ontheffing is bemachtigd en gedood (aantallen, locaties en data).
11. De FBE moet ervoor zorgen dat binnen 48 uur het gebruik van de ontheffing wordt gerapporteerd in FRS.

Overig

12. Van deze ontheffing mag geen gebruik gemaakt worden op zon- en feestdagen¹⁴.

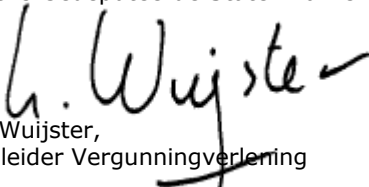
Leges

U bent voor het in behandeling nemen van uw aanvraag geen leges verschuldigd.

Vragen

Heeft u vragen? Belt u dan met [REDACTED], te bereiken tijdens kantooruren op nummer [REDACTED]. Schrijft u ons een brief of e-mail? Behandel dan één onderwerp per brief of e-mail. Wilt u ook het zaaknummer Z-HZ_WNB-2019-003103 vermelden? Op die manier kunnen wij sneller op uw vraag of opmerking reageren.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Overijssel,

Lars Wuijster,
teamleider Vergunningverlening

Bijlagen:

Bijlage 1   **Overwegingen bij het besluit**

Afschriften

Een afschrift van dit besluit is tevens verzonden aan:

- de Faunabescherming,
- de Koninklijke Jagersvereniging,
- de Nederlandse Organisatie Voor Jacht en Grondbeheer,
- Bij12 faunazaken,
- de politie 'Eenheid Oost-Nederland',
- Staatsbosbeheer
- Natuurmonumenten
- Landschap Overijssel

---

¹⁴ Op 14 augustus 2019 hebben wij van het bestuur van de Faunabeheereenheid Overijssel het verzoek gekregen dit voorschrift op te nemen. (EDO-kenmerk: 2019/0263829)

Als u het niet eens bent met dit besluit kunt u bezwaar maken, als u belanghebbende bent.

Stuurt u dan een bezwaarschrift aan ons. Wij controleren dan of wij een juist besluit hebben genomen.

Uw bezwaarschrift is een brief die aan een aantal eisen moet voldoen.

De wet stelt eisen aan uw bezwaarschrift. Die eisen zijn:

1. U zegt met welk besluit u het niet eens bent. Dit doet u door in uw bezwaarschrift het kenmerk te vermelden dat op onze brief staat.
2. U zegt waarom u het niet eens bent met dit besluit.
3. U zet uw naam, adres, handtekening en de datum op uw bezwaarschrift.
4. U verstuurt het bezwaarschrift op tijd. Op onze brief staat een verzenddatum. U stuurt ons binnen zes weken na die datum uw bezwaarschrift.

Uw bezwaarschrift kunt u op 3 manieren aan ons versturen.

1. Met de post naar: Gedeputeerde Staten van Overijssel, Team Juridische zaken, Postbus 10078, 8000 GB Zwolle.
2. Via internet. U gebruikt daarvoor ons digitale bezwaarformulier. U vindt het formulier via <https://forms.overijssel.nl/bezwaar-klacht/bezwaar-beslissing/>.
3. Met een faxbericht. Het faxnummer van het team Juridische Zaken is: 038 – 425 48 02.

Wat als u niet kunt wachten tot er een nieuw besluit is genomen?

Ook als u bezwaar maakt treedt dit besluit gewoon in werking. Dat kan vervelende gevolgen voor u hebben. U kunt de rechtbank dan vragen een voorlopige beslissing te nemen, door een zogeheten 'voorlopige voorziening' aan te vragen. Dit is een aparte procedure die loopt naast de door u gestarte bezwaarprocedure. Voor de behandeling van uw verzoek om een voorlopige voorziening betaalt u een bedrag. De rechter kan beslissen dat wij dat bedrag aan u moeten vergoeden. Voor informatie over het indienen van een verzoek belt u met de Rechtbank Overijssel: 088 – 361 55 55.

Overwegingen bij het besluit**Bijlage 1**

Deze ontheffing bestaat uit het besluit, de voorschriften en de overwegingen. In deze bijlage zijn de overwegingen opgenomen. Het besluit, de voorschriften en de overwegingen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De overwegingen zijn als volgt opgebouwd:

A	WEERGAVE VAN DE FEITEN	7
A1	Aanvraag ontheffing	7
A1.1	Omschrijving handeling	7
A1.2	Andere getroffen preventieve maatregelen	7
A1.3	Gegevens over schade aan fauna	8
A1.4	Wettelijk belang van de handeling	10
A1.5	Verzoek tot ontheffing en motivatie	10
A1.6	Natuurlijke verspreidingsgebied en staat van instandhouding	15
A1.8	Onderliggende documenten	17
A1.9	Aanvullende gegevens	17
A2	Bevoegdheid	17
A2.1	Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd	17
A3	Procedure	17
A3.1	Relevante overige besluiten	17
B	TOETSING	18
B1	Inhoudelijke beoordeling	18
B1.1	Uitgangspunten aanvraag	18
B1.2	Toetsing schade aan wilde fauna	18
B1.3	Toetsing treffen van preventieve maatregelen	26
B1.4	Toetsing gunstige staat van instandhouding	28
B1.5	Toetsing Faunabeheerplan	30
B1.6	Toetsing gebruikte middelen en methoden	30
B1.7	Toetsing aan wettelijk belang	34
B1.8	Eindconclusie toetsing	34
B1.9	Zorgplicht blijft altijd gelden	34
C	Slotconclusie	35

A WEERGAVE VAN DE FEITEN

A1 Aanvraag ontheffing

A1.1 Omschrijving handeling

De aanvraag betreft ontheffing van de verboden tot het opzettelijk doden van vossen. De vossen worden gedood met behulp van het geweer tussen zonsondergang en zonsopgang. Daarbij wordt is het gebruik van het geweer met kunstmatige lichtbron en/of nachtzichtapparatuur noodzakelijk.

De handeling wordt aangevraagd ter voorkoming van het wettelijk belang: schade aan fauna. Het betreft dan de voor predatie kwetsbare bodembroedende vogels, te weten: weidevogels en korhoenders.

Het gebied waar de ontheffing wordt aangevraagd zijn de weidevogelgebieden en het korhoendergebied met een buffer van 5 kilometer daaromheen in de Provincie Overijssel. De ontheffing wordt aangevraagd van 1 december tot en met 15 juli, voor de duur van het faunabeheerplan. Het Faunabeheerplan loopt tot 1 september 2024.¹⁵

De ontheffing wordt aangevraagd op gronden gelegen binnen de aangewezen weidevogel- en open akkergebieden zoals opgenomen in het meest actuele Natuurbeheerplan van de provincie Overijssel, met een buffer van 5 kilometer daaromheen en op gronden gelegen binnen het aangewezen korhoendergebied op de Sallandse Heuvelrug, met een buffer van 5 kilometer daaromheen.^{16 17}

Volgens het 'Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024', op basis waarvan deze ontheffing aangevraagd wordt, is het doel van deze ontheffing vierledig:¹⁸

- Geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de vos;
- Voorkomen en beperken van ernstige schade aan veehouderijen;
- Voorkomen en beperken van schade aan flora en fauna;
- Voorkomen van het onnodig lijden van dieren.

A1.2 Andere getroffen preventieve maatregelen

Grondgebruikers mogen al op basis van de landelijke vrijstelling overdag vossen bestrijden, met conventionele middelen, zoals het geweer, aardhonden en vangkooien. De provincie kan het gebruik van andere middelen of methoden toestaan in het kader van de ontheffingverlening. Daarbij zijn verschillende alternatieven mogelijk zoals een ontheffing om na zonsondergang vossen te bestrijden in gebieden waar de instandhouding van zeldzame vogelsoorten prioriteit heeft. De bestrijding overdag is onvoldoende effectief omdat de vossen pas na zonsondergang tevoorschijn komen om te jagen. Het gebruik van kunstmatige lichtbronnen is een belangrijk hulpmiddel bij de nachtelijke bestrijding. Lichtbakken bevorderen de zorgvuldige en veilige uitvoering van het afschot.¹⁹

Met name vanuit het *Actieplan weide- en akkervogels Overijssel*²⁰ hebben de collectieven in Overijssel allerlei (preventieve) maatregelen genomen m.b.t. bescherming van de weide- en akkervogels. Denk aan plaatselijk uitrasteren kleine gebieden, biotoopverslechtering voor predatoren, plas-dras situaties, uitgestelde maaidatum, gebruik van kastvallen overdag, etc.²¹

---

¹⁵ Provincie Overijssel, Goedkeuringsbesluit Faunabeheerplan Overijssel (Besluit van Gedeputeerde van 12 maart 2019, kenmerk 2019/0047504) Provinciaal Blad, Nr. 1956, 18 maart 2019.

¹⁶ Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024 (blz. 218)

¹⁷ Zie voor de bufferzones ook de digitale kaart op de Atlas van Overijssel: Landelijk gebied --> Beleid --> Omgevingsvisie --> Faunabeheerplan (bufferzones weidevogel- en Korhoengebied).
Bron: <https://geo.overijssel.nl/viewer/app/master/v1>

¹⁸ Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024 (blz. 206)

¹⁹ Tweede Kamer der Staten-Generaal, Kamerstuk 3 juli 2014, 28286 nr. 734

²⁰ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2018-2021, Provincie Overijssel e.a., juni 2018

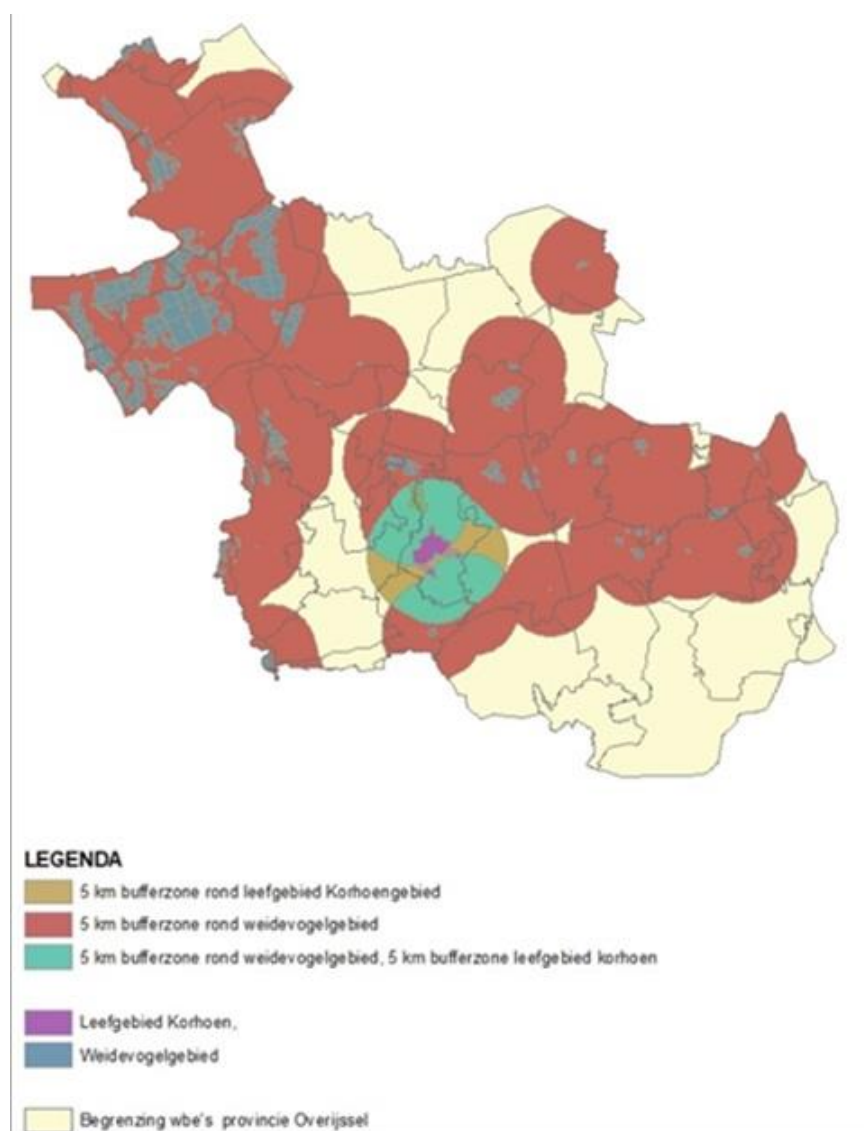
²¹ Aanvraagformulier ontheffing Faunabeheereenheid, 27 juni 2019, blz. 5

A1.3 Gegevens over schade aan fauna

Schade aan fauna²²

Weidevogels

De afgelopen decennia zijn de aantallen weidevogels in ons land flink afgenomen. Met name de laatste jaren is voor een aantal soorten een versnelling in de afname zichtbaar. Ondanks deze grote achteruitgang is Nederland nog steeds een karakteristiek weidevogelland. Met name voor een soort als de grutto behoort Nederland tot één van de belangrijkste broedgebieden. Van de Noordwest-Europese populatie broedt ca. 90% in Nederland. Van de wereldpopulatie broedt ongeveer de helft in Nederland. Om deze reden heeft Nederland een internationale verantwoording voor de instandhouding van deze soort. In Overijssel bevinden zich de grootste aantallen weidevogels in de lager gelegen nattere gebieden. Deze gebieden bevinden zich voornamelijk in het noordwesten van de provincie. Het betreft hier voornamelijk de volgende gebieden; Polder Mastenbroek, het weidegebied ten zuiden van Kampen, het gebied rond De Wieden en de Weerribben, het veenweidegebied rond Staphorst en de uiterwaarden langs de IJssel en IJsselmonding. In onderstaande figuur is de ligging van deze weidevogelgebieden zichtbaar.

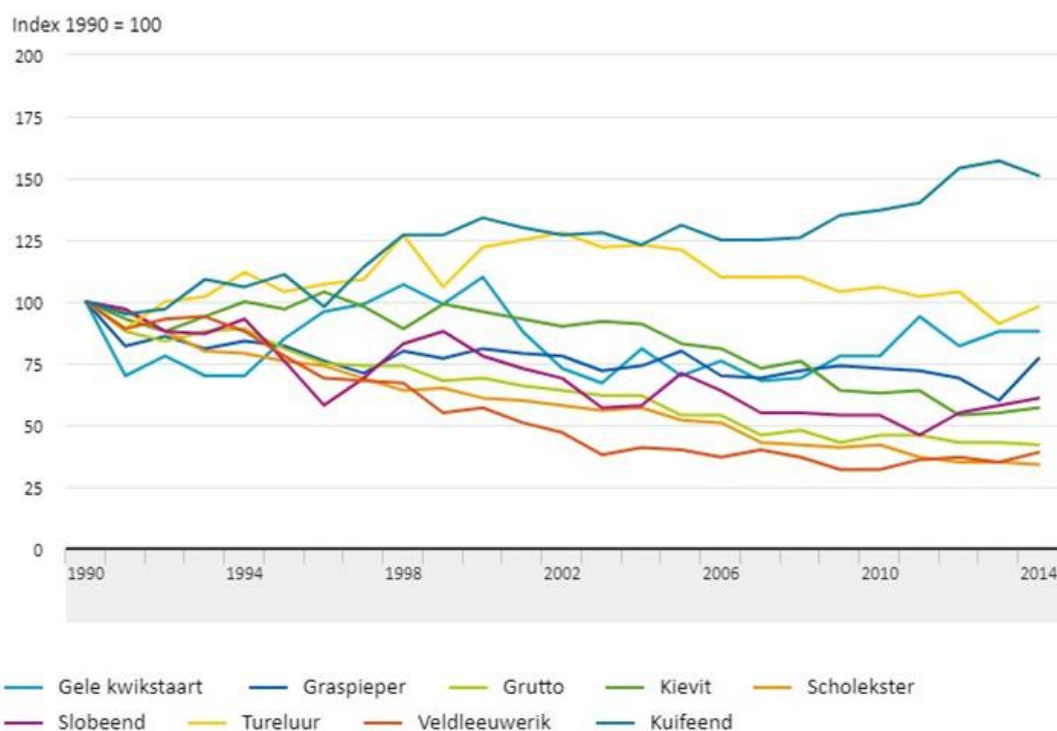
Figuur: Alle weidevogel- en korhoengebieden in Overijssel met een buffer van 5 km daaromheen

²² Gegevens over schade aan fauna komen uit het Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024 (blz. 206 e.v.)

De achteruitgang van het aantal weidevogels heeft verschillende oorzaken. Zo is het leefgebied van weidevogels de afgelopen jaren sterk veranderd. Dit is grotendeels toe te wijden aan een wijziging in de agrarische bedrijfsvoering. Wijzigingen van de afgelopen jaren zijn; landbouwintensivering, lager waterpeil, intensiever maairegime (vroeger in het jaar, vaker, 's nachts) en het verdwijnen van hooilanden. Daarnaast is predatiedruk van verschillende predatoren de afgelopen jaren toegenomen. Met name kwijnende populaties zijn kwetsbaar voor de gevolgen van een verhoogde predatiedruk. Weidevogels kenmerkend voor de veenweidegebieden als Watersnip, Tureluur, Grutto, Kempshaan, Slobeend en weidevogelpopulaties in Noordwest-Overijssel zoals de zomertaling behoren tot de meest kritische soorten. In de onderstaande figuur is de aantalsontwikkeling van verschillende weidevogelsoorten zichtbaar over de periode 1990-2014 (CBS, SOVON, 2015). Zo is het aantal grutto's van 1990 tot 2014 met 58% afgenomen.

Weidevogelpopulatie 1990 - 2014

Bron: Netwerk Ecologische Monitoring (CBS, Sovon, Provinces)

Figuur: Ontwikkeling aantal weidevogels 1990-2014 in Overijssel (CBS, SOVON, 2015)

In opdracht van collectief Noordwest-Overijssel is door ecologisch adviesbureau Altenburg en Wymenga onderzoek uitgevoerd naar de mate van predatie op weidevogellegfels in drie belangrijke karakteristieke weidevogelgebieden in Noordwest-Overijssel.²³ Het betreft hier de volgende gebieden; Lierderbroek (1500 ha), Het Staphorsterveld (1200 ha) en Tolhuislanden (500 ha). De resultaten wijzen uit dat het uitkomstsucces van de Kievit, Grutto en Wulp met respectievelijk 34%, 43% en 25% in 2016 te laag is om de populatie in stand te houden. Van de totale hoeveelheid nesten bij alle drie de soorten werd 55% tot 65% gepredeerd. Hierbij is predatie bij alle drie de soorten verreweg de grootste oorzaak van legselverlies. Uit het onderzoek is ook gebleken dat de vos met 70% van alle gepredeerde nesten, verreweg de grootste predator van weidevogellegfels is. Daarnaast blijkt dat de predatiedruk in de onderzoeksgebieden in 2016 hoger lag dan de gemiddelde predatiecijfers in provincie Overijssel in 2012. De uitkomsten van dit onderzoek komen overeen met de uitkomsten van voorgaand onderzoek uitgevoerd door Alterra. In 2001 heeft Alterra een onderzoek uitgevoerd naar de oorzaken van predatie

²³ Predatie en predatoren bij weidevogels in Noordwest-Overijssel, Oosterveld E.B. e.a. A&W-rapport 2236, 2017

op de weidevogelstand. In 2005 heeft dit geresulteerd in een onderzoeksrapport genaamd "Weidevogels en predatie". Ook uit dit onderzoek werd geconcludeerd dat predatie de grootste oorzaak is van het legselverlies in de betreffende onderzoeksgebieden. Ook kwam uit dit onderzoek naar voren dat de legselpredatie in Noordwest-Overijssel hoger lag dan de gemiddelde predatiedruk in Nederland.

Korhoen

Begin vorige eeuw was Nederland nog het leefgebied van duizenden korhoenders. Deze soort leefden in de overgang van kleine akkers en heidevelden, die toen nog veelvuldig in ons land voorkwamen. In 1974 heeft het toenmalige Rijksinstituut voor natuurbeheer besloten een landelijke korhoendertelling uitgevoerd, waarbij in totaal 450 baltsende hanen geteld werden. Deze achteruitgang heeft zich de afgelopen decennia voortgezet, waarbij ten slotte in 2013 een dieptepunt bereikt is met 2 baltsende hanen op de Sallandse heuvelrug. De voornaamste oorzaak van deze harde achteruitgang is het verdwijnen en versnipperen van geschikt habitat, afname van de kwaliteit van het habitat, een te kleine populatieomvang, predatiedruk, menselijke verstoring en klimaatverandering. Momenteel bevindt zich slechts een kleine geïsoleerde populatie korhoenders op de Sallandse heuvelrug. Door verschillende partijen wordt sterk ingezet om van deze laatste overgebleven korhoenders een duurzame populatie te maken. Zo vinden er verschillende herstelmaatregelen plaats in het leefgebied, om de kwaliteit te verhogen. Ook worden regelmatig korhoenders uitgezet om de huidige populatie in stand te houden. Zo zijn er in 2018 nog 25 Zweedse korhoenders uitgezet op de Sallandse heuvelrug.

A1.4 Wettelijk belang van de handeling

De voorgenen handelingen zijn volgens de aanvraag nodig in het belang van artikel 3.17, eerste lid sub b 1° Wnb:

- in het belang van de bescherming van de wilde flora en fauna en van de instandhouding van de natuurlijke habitats.

A1.5 Verzoek tot ontheffing en motivatie

U vraagt ontheffing aan voor vos van het verbod om deze opzettelijk te doden²⁴ Daarnaast vraagt u ontheffing aan voor het gebruik van het geweer tussen zonsondergang²⁵ en zonsopkomst en voor het gebruik van een geweer met kunstmatige lichtbron en nachtzichtapparatuur.²⁶

Afschot in de afgelopen beheerperiode²⁷

De afschotgegevens van de vos van de afgelopen 5 jaar geven een duidelijk zichtbaar beeld van het verhoogde afschot van de afgelopen jaren.

Jaartal	Totaal Aantal gedode dieren
2014	305
2015	899
2016	966
2017	1256
2018	1007

Tabel: Totaal aantal gedode vossen van de afgelopen 5 jaar in Overijssel (bron: FRS)

Wanneer het totale afschot uitgesplitst wordt in afschot op basis van de landelijke vrijstelling en afschot op basis van de ontheffing valt met name op dat het afschot ten behoeve van de landelijke vrijstelling voor grondgebruikers de afgelopen jaren aanzienlijk is gestegen. Daarentegen blijven de afschotgegevens

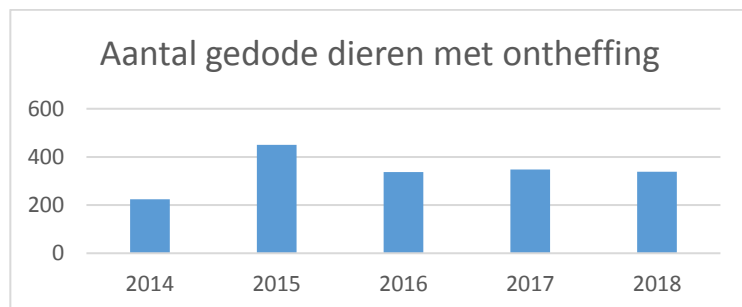
²⁴ Art. 3.10, eerste lid, sub a Wnb

²⁵ Art. 3.16, eerste lid, sub a Bnb

²⁶ Art 3.13, vierde lid Bnb

²⁷ Onderstaande tekst komt uit het Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024 (blz. 210 e.v.)

met behulp van ontheffing van geweer met kunstlicht en/of geweer met nachtzichtapparatuur de afgelopen jaren op een redelijk gelijk niveau (zie onderstaande twee grafieken).

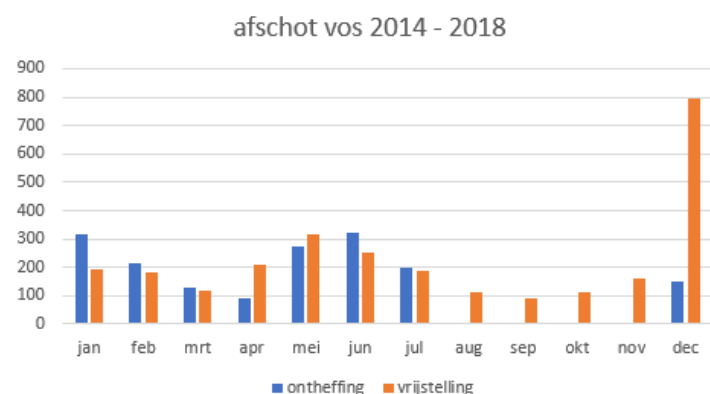

Grafiek: Aantal gedode vossen met ontheffing de afgelopen 5 jaar in Overijssel (bron: FRS)

Grafiek: Aantal gedode vossen met landelijke vrijstelling de afgelopen 5 jaar in Overijssel (bron: FRS)

De periode waarin deze vossen gedurende het jaar worden geschoten is zeer wisselend. Goed zichtbaar is dat het afschot in de maand december opvallend veel hoger ligt dan de rest van de maanden. Dit is te verklaren uit de cijfers in het FRS waaruit blijkt dat in de jaren 2014 t/m 2016 het afschot op grond van de landelijke vrijstelling van het hele jaar in december werd geregistreerd. Vanaf 01-01-2017 is de verplichte afschotregistratie op grond van de Wet natuurbescherming ingevoerd en wordt er adequaat geregistreerd. Daarnaast valt op dat er in de maanden mei, juni en juli een verhoogd afschot plaatsvindt. Deze komt naar alle waarschijnlijkheid door het afschot van vossenjongen in deze periode. Ook is een toename in de afschotgegevens zichtbaar in de maanden januari en februari. In deze maanden vindt de ranstijd plaats, waardoor vossen met name in het donker sneller zichtbaar zijn. Wel valt wel op dat er in de periode augustus t/m november het afschot vele malen lager ligt dan in de rest het jaar. Dit komt omdat in deze periode geen gebruik gemaakt mocht worden van de ontheffing geweer met kunstlicht en/of geweer met nachtzichtapparatuur.

Tabel: Totaalaantal gedode vossen in maanden in Overijssel in het jaar 2014 t/m 2018 (bron: FRS)

De afschotgegevens per WBE van de afgelopen 5 jaar geven een goed beeld van de verplichting tot afschotregistratie bij de vos als landelijk vrijgestelde soort sinds de inwerkingtreding van de Wnb. In 2014 werden nog nauwelijks gedode vossen geregistreerd, in de jaren 2015 - 2016 namen de aantallen gedode vossen sterk toe, deze toename is naar alle verwachting te wijden aan het advies dat de FBE destijds gaf aan verschillende WBE's om gedode vossen te registreren als voorbode op de Wet natuurbescherming. In 2017 liggen de afschotgegevens verreweg het hoogst. Met de ingang van Wet natuurbescherming op 1 januari 2017 is het immers verplicht alle gedode dieren te registreren in het faunaregistratiesysteem.

WBE	2014	2015	2016	2017	2018
De Dinkelstreek	0	1	15	52	25
De Hof van Twente	0	2	10	45	51
De IJssellanden	0	2	19	57	28
De Koerkamp	1	8	12	27	21
De Noord- Westhoek	0	0	0	3	5
De Vechtstroom	32	21	33	21	32
De weerribben	0	39	8	14	6
D' Oldematen	0	9	26	55	18
Heeten e.o.	0	41	26	14	19
Het Reestgebied	3	3	9	15	21
Holten	0	1	9	14	20
Hugale	0	31	65	18	17
IJsselstreek/ Salland	1	12	21	22	27
Jachtvereniging Kampen	0	19	9	12	5
Lemelerberg e.o.	0	48	13	20	15
Lonneker Losser	0	0	10	44	62
Noorder- Vechtlanden	0	2	2	12	9
Ommen- Den Ham	0	4	15	26	26
Salland Midden	0	8	12	35	37
Sallandse heuvelrug	0	0	17	29	5
Steenwijkerwold e.o.	3	1	17	32	38
t Achterveld	0	0	0	5	4
Tubbergen	0	77	44	63	33
De Akkerlanden, Tussen Grens & Vecht	9	4	17	13	3
Tussen Vecht & Dedemsvaart	0	33	24	48	35
Twickel	0	0	39	23	8
Vriezenveen e.o.	0	6	17	25	21
West- Twente	22	28	53	43	16
Zenderen	10	27	47	30	28
Zuider Vechtlanden	0	3	2	13	12
Zuid- Oost Twente	0	0	4	29	10
Noord- Oost Twente	0	13	34	46	29

Tabel: Aantal gedode vossen met vrijstelling per WBE van de afgelopen 5 jaar in Overijssel (bron: FRS)

In tegenstelling tot de landelijke vrijstelling, is het altijd verplicht geweest vossen te registreren die gedood zijn met de afgegeven ontheffing geweer met kunstlicht en/of geweer met nachtzichtapparatuur. Opvallend is dat naast het aantal gedode vossen op basis van de landelijke vrijstelling, nog steeds zulke grote aantallen vossen gedood worden met behulp van de afgegeven ontheffing. Het aantal gedode vossen met behulp van een ontheffing is de afgelopen 5 jaar redelijk stabiel gebleven.

In 2017, waarbij alle gegevens zowel voor landelijke vrijstelling als voor de afgegeven ontheffing zijn geregistreerd, is te zien dat in totaal *een kwart van het totaal aantal* geregistreerde vossen is geschoten met behulp van de afgegeven ontheffing. Daarbovenop komt nog dat het doden van de vos als landelijk vrijgestelde soort in de gehele provincie Overijssel is toegestaan, terwijl het doden van vossen met behulp van de afgegeven ontheffing in slechts bepaalde delen van provincie Overijssel is toegestaan. Dit geeft aan dat de afgegeven ontheffing waarbij gebruik gemaakt wordt van het geweer met kunstlicht en/of geweer met nachtzichtapparatuur een zeer effectief middel blijkt te zijn.

Op basis van de landelijke vrijstelling mag de vos slechts bestreden worden tussen zonsopkomst en zonsondergang. Daardoor is de vos vooral een nacht actief dier geworden, die zich overdag niet of nauwelijks meer laat zien. Ook bevinden burchten zich vaak in ontoegankelijke natuurterreinen, waardoor burchtenjacht moeilijk of niet mogelijk is. Met behulp van de afgegeven ontheffing waarbij gebruik gemaakt kan worden van geweer met kunstlicht en/of geweer met nachtzichtapparatuur, is het mogelijk om de vos van zonsondergang tot zonsopkomst te bestrijden. Dit is het dagdeel dat de vos het meest actief is.

De meest kwetsbare periode voor weidevogels, wat betreft nestelen, broeden en niet-vliegvlugge jongen grootbrengen, is de periode van 1 februari tot en met 15 juli. Om de predatie voor deze kwetsbare periode zo veel mogelijk te reduceren, dient de vossenstand voor deze periode in de betreffende gebieden zo laag mogelijk te zijn. Om deze reden is beheer van 1 december tot en met 15 juli uitgevoerd.

WBE	2014	2015	2016	2017	2018
De Dinkelstreek	0	1	3	3	6
De Hof van Twente	24	27	31	21	17
De IJssellanden	23	32	23	35	27
De Noord- Westhoek	21	82	30	50	66
De Vechtstroom	8	14	14	5	4
De Weerribben	12	35	25	30	48
D' Oldematen	27	49	23	31	8
Heeten	6	16	6	19	10
Het Reestgebied	3	0	3	16	8
Holten	0	3	2	0	2
Hugale	0	0	1	0	0
IJsselstreek/ Salland	15	24	14	10	20
Jachtvereniging Kampen	4	19	11	14	26
Lemelerberg e.o.	11	3	1	7	4
Noorder Vechtlanden	21	18	30	24	15
Oldebroek/ Oosterwolde	2	2	9	0	0
Ommen- Den Ham	7	4	12	5	6
Salland Midden	15	34	22	28	23

Sallandse heuvelrug	2	7	5	13	8
Steenwijkerwold e.o.	1	5	3	1	8
Tubbergen	0	8	9	3	18
De Akkerlanden, Tussen Grens & Vechter	0	0	0	2	2
Tussen Vecht & Dedemsvaart	4	3	0	0	0
Twickel	0	0	1	0	0
Vriezenveen e.o.	0	22	11	7	3
West- Twente	14	26	7	8	3
Zenderen	1	2	6	2	0
Zuider Vechtlanden	1	10	9	6	1
Zuid- Oost Twente	0	0	2	0	0
Noord- Oost Twente	0	1	23	8	2
De Koerkamp	2	3	1	0	4

Figuur: Aantal gedode vossen met ontheffing per WBE van de afgelopen 5 jaar in Overijssel (bron: FRS)

Motivering aanvraag beheermaatregelen²⁸

De kwetsbare populatie weidevogels en korhoenders zijn dalende en kwetsbaar en daarmee gevoelig voor predatie. Om deze reden is er noodzaak voor een verlenging van de ontheffing op grond van het Faunabeheerplan 2014-2019. Hierbij moet in de periode van 1 december tot en met 15 juli van zonsondergang tot zonsopkomst gebruik gemaakt worden van een geweer met kunstlicht en/of geweer met nachtzichtapparatuur in de daarvoor aangewezen gebieden. De aangewezen gebieden zijn alle door de provincie erkende weidevogel- en korhoengebieden met daaromheen een buffer van 5 km, gelegen binnen de provinciegrenzen.

Daarnaast werkt de provincie Overijssel aan een nieuw programma akkervogels, vergelijkbaar aan dat voor de weidevogels (zie bijlage: Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2018-2021). Het gaat om soorten als patrijs, veldleeuwerik en gele kwikstaart. Ook in de gebieden aangewezen voor akkervogels wordt, voor een straal van 5 km voor bestrijding van vos met lichtbak en nachtzichtapparatuur van zonsondergang tot zonsopgang, een ontheffing aangevraagd. Het is niet onmogelijk dat in de komende jaren akkervogelgebieden worden aangewezen op plekken die niet aangewezen zijn voor weidevogels. Ook akkervogels als patrijs die nog zeldzamer zijn dan sommige weidevogels, verdienen bescherming van zo'n 5 km bufferzone.

Er wordt voor een verlenging van de afgegeven ontheffing gepleit, omdat:

1. het blijkt dat de predatie van vossen op weidevogels aanzienlijk is;
2. het slecht gaat met de stand van kwetsbare bodem broedende vogels; en,
3. afschot in de nachtperiode in de vorige planperiode zijn effectiviteit heeft aangetoond, doordat 25% van het totale aantal vossen geschoten is op basis van deze ontheffing.

Het gebruik van de landelijke vrijstelling is slechts toegestaan van zonsopkomst tot zonsondergang, en dan bevindt de vos zich hoofdzakelijk in moeilijk begaanbare gebieden of terreinen die niet toegankelijk zijn. Waarbij een vos zich overdag voornamelijk in onbegaanbaar terrein bevindt en dit van zonsondergang tot zonsopkomst verruimt voor begaanbaar terrein. Door de vos te bestrijden van zonsondergang tot zonsopkomst neemt om deze reden de effectiviteit enorm toe. Een noodzaak hierbij is

²⁸ Onderstaande tekst komt uit het Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024 (blz. 216 e.v.)

dat er gebruik gemaakt moet kunnen worden van geweer met kunstlicht en/of geweer met nachtzichtapparatuur.

Het doden van vossen o.b.v. de landelijke vrijstelling in combinatie met de ontheffing voorziet in de komende planperiode voor een afname van het predatieniveau bij zowel weidvogelpopulaties als de korhoenpopulatie. Door zowel gebruik te maken van de landelijke vrijstelling als afgegeven ontheffing ligt het schadebestrijdingsniveau in de weidvogel- korhoengebieden een stuk hoger, dan alleen gebruik te maken van de afgegeven ontheffing.

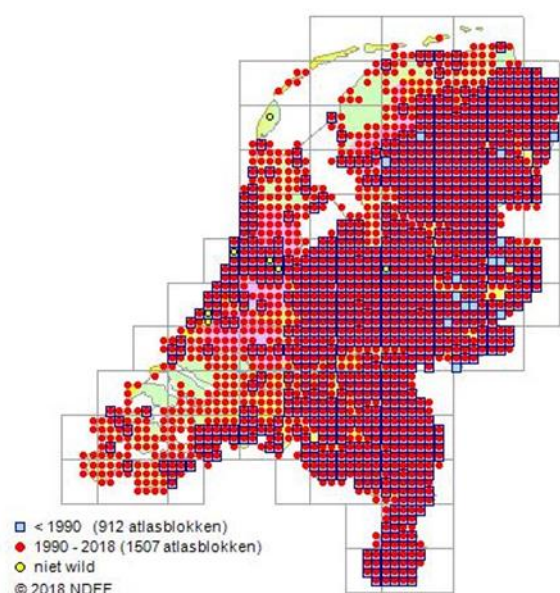
In gebieden waar geen ontheffing is gegeven voor het gebruik van geweer met kunstlicht en/of geweer met nachtzichtapparatuur, kan m.b.v. de landelijke vrijstelling invulling worden gegeven aan een afname van de hoeveelheid vossen. Door vossen buiten het aangewezen werkgebied van de ontheffing te bestrijden, wordt nieuwe bezetting van territoriums binnen het werkgebied van de afgegeven ontheffing zoveel mogelijk voorkomen.

A1.6 Natuurlijke verspreidingsgebied en staat van instandhouding

Nederland²⁹

Van oudsher is de vos een soort van de hogere zandgronden. De kerngebieden bevinden zich om deze reden voornamelijk in de oostelijk en zuidelijk gelegen provincies en provincie Utrecht. Sinds 1970 heeft het leefgebied zich steeds verder uitgebreid richting het noorden en westen van het land. Zo is de vos momenteel ook in Laag-Nederland een algemene soort. Verandering van het landschap is hier de belangrijkste reden van. En dan met name een vergroting van het oppervlak groenvoorziening in combinatie met uitbreiding van dorpen en steden.

Het leefgebied van een vos in Nederland is zeer afwisselend. Naast bos- en natuurgebieden behoren inmiddels ook parken, duinen, landbouwgebieden en zelfs stads- en dorpsranden tot het leefgebied. Hierbij is het belangrijk dat het leefgebied over voldoende dekking en voedsel beschikt. De mate waarin dit aanwezig is bepaald grotendeels de omvang van het territorium. Zo varieert de omvang van het leefgebied tussen de 50 en 900 hectare. In het stedelijk gebied is dit territorium beduidend kleiner, soms maar 30 ha. In open landbouwgebieden bevinden zich over het algemeen de grootste territoriums (zie kaart Verspreidingsatlas, 2018).

Figuur: Verspreiding vos binnen Nederland (Verspreidingsatlas, 2018)

²⁹ Onderstaande tekst komt uit het Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024 (blz. 203 e.v.)

Overijssel

Volgens een kaart van het aantal vossen in 1954 en 1955 blijkt dat er weinig meldingen in het noordwesten, zuidwesten en zuiden van de provincie zijn.³⁰ Dit zijn over het algemeen de nattere gebieden binnen de provincie. Naar alle verwachting kwam de vos voor deze jaren nog minimaal voor in deze gebieden.

Momenteel komen in de gehele provincie Overijssel vossen voor. Door de verschillende WBE's is in 2018 een telling uitgevoerd naar de hoeveelheid belopen vossenburchten binnen hun werkgebied. De resultaten die hieruit voortkwamen geven een globaal overzicht van de vossendichtheid binnen de provincie Overijssel. Echter, een aantal WBE's hebben deze telling niet uitgevoerd, of niet op de juiste wijze ingeleverd. Ook zijn er gebieden waar vossen geen burchten hebben zoals bijvoorbeeld in moerassen of natte veenweidegebieden. Hierdoor zijn de resultaten een vertekend beeld van de werkelijkheid.

WBE	belopen burchten vos 2018
Heeten e.o.	36
Rossum	14
Lonneker Losser	91
Holten	4
De IJssellanden (OV)	16
De Hof van Twente	7
Ootmarsum en omstreken	-
Jachtvereniging Kampen	8
Twickel	12
IJsselstreek Salland	18
Zuid-Oost Twente	46
Lemelerberg e.o.	23
West-Twente	40
Hugale	13
Noorder Vechtlanden	7
Salland Midden	34
Beneden Dinkel e.o.	17
De Dinkelstreek	9
Het Reestgebied	12
Zenderen	16
D' Oldematen	4
De Koerkamp	21
Tubbergen	43
De Vechtstroom	-
Sallandse heuvelrug	42
Ommen- Den Ham	8
Steenwijkerwold e.o.	28
Vriezenveen e.o.	18
Gorssel (OV)	5
Tussen Grens en Vecht De Akkerlanden	4
De Noord-Westhoek (OV)	17
t Achterveld (OV)	3
De Weerribben	19
Tussen Vecht en Dedemsvaart	15
Zuider Vechtlanden	10
Totaal	660

³⁰ *Naar een effectief en breed geaccepteerd vossenbeheer*, Verslag van het vossensymposium op 12 mei 2004 te Utrecht, Faunafonds (blz.15)

Uitgaande van deze resultaten bevindt de grootste dichtheid zich in het zuidoosten van Twente en het centrum van Salland met als kern de Sallandse heuvelrug.

Bij het plaatsen van de Vos op de landelijk vrijstellingenlijst heeft de minister al geoordeeld dat de gunstige staat van instandhouding van de soort is aangetoond. Het verlenen van een ontheffing voor het gebruik van kunstlicht verandert hier niets aan. Uitgangspunt van de benodigde ontheffing voor de bestrijding van vossen is dat deze slechts van toepassing is op specifieke locaties en omstandigheden, zodanig dat door de beperkte omvang daarvan geen significant effect op de vossenstand optreedt. De rechterlijke uitspraak LJN: BB5460 bekrachtigt dit.³¹

A1.7 Periode

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode van 1 december tot en met 15 juli, voor de duur van het Faunabeheerplan (dat is tot 15 juli 2024).

A1.8 Onderliggende documenten

Voor de beoordeling van de aanvraag zijn de volgende documenten toegezonden:

- Ingevuld aanvraagformulier
- Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2018-2021, Provincie Overijssel, juni 2018
- Predatie en predatoren bij weidevogels in Noordwest-Overijssel, A&W-rapport 2236, 30 november 2017

Voor de beoordeling van de aanvraag zijn verder de volgende documenten van belang:

- Kader Faunabeheerplan 2019-2024, versie 2018-04, 24 april 2018; kenmerk 2018/0226835
- Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024

A1.9 Aanvullende gegevens

Er zijn geen aanvullende gegevens gevraagd.

A2 Bevoegdheid

A2.1 Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd

De aangevraagde handeling vindt plaats op het grondgebied van Overijssel. De handeling valt niet onder de uitzonderingen van de bevoegdheid, zoals weergegeven in het Besluit natuurbescherming³². Daarom zijn Gedeputeerde Staten van provincie Overijssel bevoegd tot het nemen van besluiten op basis van de Wnb (art. 1.3, eerste lid).

A3 Procedure

De procedure voor het verlenen van de ontheffing is uitgevoerd in overeenstemming met hoofdstuk 5 van de Wnb. Daarbij zijn de relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

A3.1 Relevante overige besluiten

Uw project vindt binnen de invloedssfeer van Natura 2000-gebieden plaats, waaronder een vogelrichtlijngebieden. Het is niet uit te sluiten dat dit project tevens effecten heeft op één of meerdere instandhoudingsdoelen van deze gebieden. In uw aanvraag geeft u hierover geen informatie. Wij wijzen u erop dat u mogelijk ook een vergunning nodig heeft als negatieve effecten op deze doelstellingen niet zijn uit te sluiten (Wnb, art. 2.7). Wij zijn ook voor dat onderdeel bevoegd. Als u denkt dat u ook een vergunning Wnb nodig heeft kunt u contact met ons opnemen (Overijssel Loket 038 499 88 99).

---

³¹ Onderstaande tekst komt uit het Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024 (blz. 216 e.v.)

³² Besluit natuurbescherming, art. 1.3, eerste lid

B TOETSING

B1 Inhoudelijke beoordeling

B1.1 Uitgangspunten aanvraag

U vraagt een ontheffing aan voor het doden van vossen tussen zonsondergang en zonsopgang, met gebruikmaking van het geweer en een lichtbron of met nachtzichtapparatuur.

U vraagt de ontheffing aan op basis van het 'Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024'. Het gebied waar ontheffing voor wordt aangevraagd zijn de aangewezen weidevogel-, akkervogel en korhoendergebieden met een bufferzone van 5 kilometer daar omheen in Overijssel. U vraagt de ontheffing aan voor de periode van 1 december tot en met 15 juli, voor de duur van het Faunabeheerplan.

B1.2 Toetsing schade aan wilde fauna

In de Wnb staat dat wij een ontheffing kunnen verlenen *in het belang van de bescherming van de wilde fauna*. In het *Kader Faunabeheerplan 2019-2024* staat dat het beoogd resultaat van een ontheffing het voorkomen van schade aan fauna moet zijn.³³

Voor de Vos geldt een landelijke vrijstelling (ex artikel 3.15 Wnb) voor grondgebruikers van het doden van het dier in de dagperiode. Het dier staat op de landelijke vrijstellingslijst omdat het dier in het gehele land veelvuldig belangrijke schade aanricht. Dit houdt in dat in het hele land de Vos in de dagperiode zonder ontheffing met het geweer geschoten mag worden. Het voorkomen van schade aan weidevogelpopulaties was een belangrijke reden voor de minister om de Vos op de landelijke vrijstellingslijst te plaatsen.^{34 35 36} In haar brief van 7 oktober 2014 aan de Tweede Kamer heeft de Staatssecretaris bevestigd dat er aan de wettelijke belangen voor het plaatsen van de vos op de landelijke vrijstellingslijst nog steeds voldaan wordt.^{37 38}

Uit een uitspraak van de Rechtbank Haarlem blijkt dat, omdat de vos op de landelijke vrijstellingslijst is geplaatst, GS niet hoeft te motiveren of voldaan is aan de wettelijke voorwaarde dat een ontheffing alleen verleend kan worden in het belang van de bescherming van de wilde fauna.^{39 40}

De Vos predeert op het broedsel van vogels die op de bodem broeden. Volgens het beleid van de provincie⁴¹ wil de provincie in *weidevogelbeheersgebieden, in nieuwe natuurgebieden met een weidevogeldoelstelling, en gebied met korhoenders* faciliterend beleid voeren ten aanzien van behoud en ontwikkeling van populaties van kwetsbare diersoorten, eventueel ten koste van de Vos. Uitgangspunt is dat in deze gebieden *en een zone van 5 kilometer daaromheen* het vangen en doden van vossen met behulp van kunstlicht en geweer mogelijk is. Een kaart waarop de betreffende gebieden met 5 kilometer zone aangegeven zijn, staat in het *Faunabeheerplan Overijssel 2009-2014*. Deze kaart is weergegeven op bladzijde 207 van het Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024.⁴²

³³ Kader Faunabeheerplan 2019-2024, versie 2018-04, 24 april 2018; kenmerk 2018/0226835 (blz. 20)

³⁴ Brief van de Minister van LNV van 1 juli 2008, naar aanleiding van Kamervragen over doden vossen in kraamtijd.

³⁵ Brief van de Staatssecretaris van EZ van 21 mei 2014, kenmerknummer: 28286 nr. 734

³⁶ Brief: Nadere informatie in relatie tot plaatsing van de vos op de landelijke vrijstellingslijst, 7 oktober 2014, kenmerknummer: DGNR-NB / 14115349. Bijlage 1, Enige nadere feiten en cijfers vossen.

³⁷ Brief: Nadere informatie in relatie tot plaatsing van de vos op de landelijke vrijstellingslijst, 7 oktober 2014, kenmerknummer: DGNR-NB / 14115349.

³⁸ Zie ook de toelichting op artikel 3.1 in paragraaf 3.1 van de Toelichting Regeling natuurbescherming: "Bij de aanwijzing van voor de landelijke vrijstelling in aanmerking komende dieren in het Besluit natuurbescherming is getoetst of is voldaan aan het wettelijke vereiste dat het moet gaan om dieren van soorten die landelijk schade veroorzaken."

³⁹ Uitspraak Rechtbank Haarlem van 17 september 2007 kenmerknummer: ECLI:NL:RBHAA:2007:BB5460

⁴⁰ In de uitspraak van de Rechtbank Haarlem van 17 september 2007 staat: Ook heeft de Minister door plaatsing van de vos op de landelijke vrijstellingslijst aangegeven dat ter beperking c.q. voorkomen van schade door de vos aan de fauna de mogelijkheden van artikel 67 en 68 Fw onvoldoende effect hebben. *Gelet hierop hoeft verweerder thans in het besluit niet te onderbouwen dat er sprake is van belangrijke (dreigende) schade door vossen aan deze vogels in de provincie Noord-Holland.*

⁴¹ Het beleid van de provincie Overijssel is vastgelegd in de doorvertaling van de *Nota beleidsregels faunabeheer 2014* in het *Kader Faunabeheerplan 2019-2024* - versie 2018 04 16 2018/0226835 vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Overijssel op 24 april 2018 (zie brief aan Provinciale Staten van 24-04-2018 kenmerk: 2018/0229729)

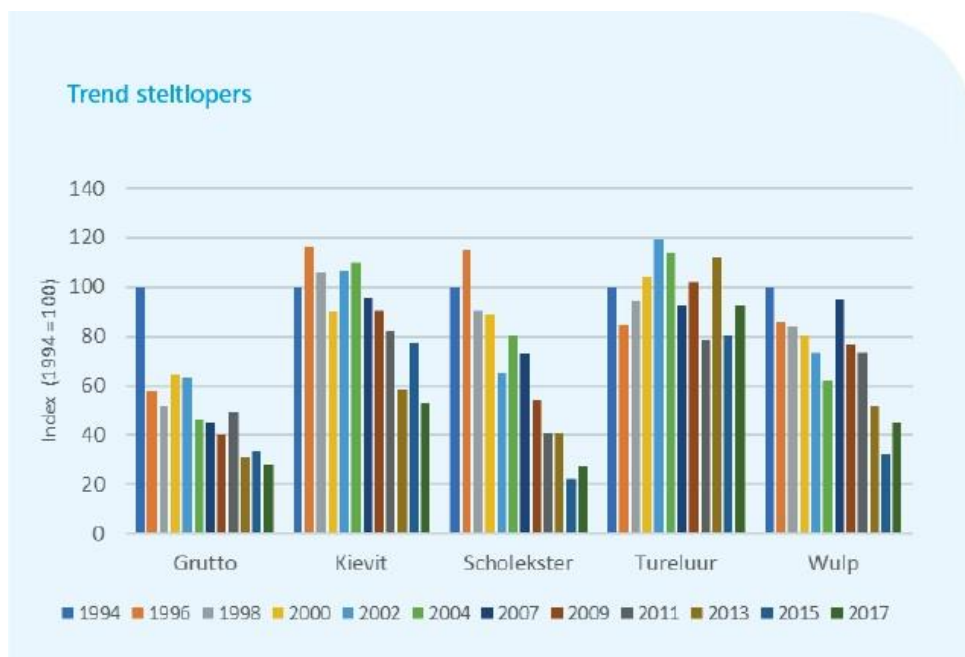
⁴² Zie voor de bufferzones ook de digitale kaart op de Atlas van Overijssel: Landelijk gebied --> Beleid --> Omgevingsvisie --> Faunabeheerplan (bufferzones weidevogel- en Korhoengebied).

Weidevogels

In Overijssel liggen de kerngebieden voor weidevogels in de lager gelegen gebiedsdelen in het noordwesten van de provincie. In het bijzonder de IJsseldelta het gebied in en rond de Wieden en de Weerribben, het veenweidegebied rond Staphorst. Overige weidevogelgebieden liggen in de Tolhuislanden, Salland en Twente.⁴³

De afgelopen decennia zijn de aantallen weidevogels in ons land flink afgenomen. Met name de laatste jaren is voor een aantal soorten een versnelling in de afname zichtbaar. Ondanks deze grote achteruitgang is Nederland nog steeds een karakteristiek weidevogelland. Met name voor een soort als de grutto behoort Nederland tot één van de belangrijkste broedgebieden. Van de Noordwest- Europese populatie broedt ca. 90% in Nederland. Van de wereldpopulatie broedt ongeveer de helft in Nederland. Om deze reden heeft Nederland een internationale verantwoording voor de instandhouding van deze soort. De achteruitgang van het aantal weidevogels heeft verschillende oorzaken. Zo is het leefgebied van weidevogels de afgelopen jaren sterk veranderd. Dit is grotendeels toe te wijden aan een wijziging in de agrarische bedrijfsvoering. Wijzigingen van de afgelopen jaren zijn; landbouwintensivering, lager waterpeil, intensiever maairegime (vroeger in het jaar, vaker, 's nachts) en het verdwijnen van hooilanden. Daarnaast is predatiedruk van verschillende predatoren de afgelopen jaren toegenomen. Met name kwijnende populaties zijn kwetsbaar voor de gevolgen van een verhoogde predatiedruk. Weidevogels kenmerkend voor de veenweidegebieden als Watersnip, Tureluur, Grutto, Kemphaan, Slobeend en weidevogelpopulaties in Noordwest-Overijssel zoals de zomertaling behoren tot de meest kritische soorten. In onderstaande figuur is de aantalsontwikkeling van verschillende weidevogelsoorten zichtbaar over de periode 1990-2014 (CBS, SOVON, 2015). Zo is het aantal grutto's van 1990 tot 2014 met 58% afgenomen.⁴⁴

De trend van de aantallen weidevogels in Overijssel is vergelijkbaar negatief met die van heel Nederland. Zie de onderstaande figuur:

Figuur: Ontwikkeling aantal weidevogels 1994-2017 in Overijssel (bron: Actieplan)⁴⁵

Door het Rijk en provincies worden diverse maatregelen ingezet om weidevogels te beschermen. Dit is eveneens een uitvloeisel van de internationale verplichtingen die overheden op zich hebben genomen om vogels die in hun voortbestaan bedreigd worden (rode lijst soorten) actief te beschermen. Predatie op weidevogels is een natuurlijk proces, maar kan schade aan fauna veroorzaken, zoals bedoeld in artikel 17

Bron: <https://geo.overijssel.nl/viewer/app/master/v1>

⁴³ Natuurbeheerplan provincie Overijssel 2020, van april 2019

⁴⁴ Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024, blz. 206 e.v.

⁴⁵ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2018-2021, Provincie Overijssel, juni 2018; en,

van de Wnb.

De Vos eet eieren en kuikens van weidevogels. Dit heeft een negatieve invloed op de populatieomvang van weidevogels. Predatie van vossen bedreigt het vóórkomen van weidevogels in een gebied.

In opdracht van collectief Noordwest-Overijssel is door ecologisch adviesbureau Altenburg en Wymenga onderzoek uitgevoerd naar de mate van predatie op weidevogellegfels in drie belangrijke karakteristieke weidevogelgebieden in Noordwest-Overijssel. Het betreft hier de volgende gebieden; Lierderbroek (1500 ha), Het Staphorsterveld (1200 ha) en Tolhuislanden (500 ha). De resultaten wijzen uit dat het uitkomstsucces van de Kievit, Grutto en Wulp met respectievelijk 34%, 43% en 25% in 2016 te laag is om de populatie in stand te houden. Van de totale hoeveelheid nesten bij alle drie de soorten werd 55% tot 65% gepredeerd. Hierbij is predatie bij alle 3 de soorten verreweg de grootste oorzaak van legselverlies. Uit onderzoek is ook gebleken dat de vos met 70% van alle gepredeerde nesten, verreweg de grootste predator van weidevogellegfels is. Daarnaast blijkt dat de predatiedruk in de onderzoeksgebieden in 2016 hoger lag dan de gemiddelde predatiecijfers in provincie Overijssel in 2012 (E.B. Oosterveld, 2017).⁴⁶

De uitkomsten van dit onderzoek komen overeen met de uitkomsten van voorgaand onderzoek uitgevoerd door Alterra. In 2001 heeft Alterra een onderzoek uitgevoerd naar de oorzaken van predatie op de weidevogelstand. In 2005 heeft dit geresulteerd in een onderzoekrapport genaamd "Weidevogels en predatie". Ook uit dit onderzoek werd geconcludeerd dat predatie de grootste oorzaak is van het legselverlies in de betreffende onderzoeksgebieden. Ook kwam uit dit onderzoek naar voren dat de legselpredatie in Noordwest-Overijssel hoger lag dan de gemiddelde predatiedruk in Nederland (W. Teunissen, 2005).⁴⁷

Sinds 1987 doet vogelonderzoeker de heer Brandsma onderzoek naar het effect van verschillende beheermaatregelen op de weidevogelstand in het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen.⁴⁸ Hij is bezig met promotie onderzoek, en heeft een reeks publicaties op zijn naam staan die gaan over het onderzoek naar de effecten van verschillende beheermaatregelen op weidevogelpopulaties. Ook het effect van schadebeheer door het schieten van vossen op de stand van weidevogels is door hem onderzocht en beschreven.

Het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen is één van de weinige weidevogelgebieden in Nederland waar de weidevogelgemeenschap nog vrijwel compleet is. Onder de beheermaatregelen die uitgevoerd worden zijn een uitgestelde maai- en beweidingsdatum, waterpeilverhoging en een actief bejagingsregime van de vos o.a. door het schieten met behulp van een kunstmatige lichtbron.

In 2002 verscheen van de hand van Brandsma het artikel *Invloed van de Vos op de weidevogelstand in het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen*. Het werd gepubliceerd in het wetenschappelijke tijdschrift *De Levende Natuur*. De conclusie van dit onderzoek is dat de Vos in de periode 1987 tot 2001 de oorzaak is van de sterke afname van de weidevogelstand in het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen. Door zware predatie op de nesten en kuikens werden nauwelijks nog kuikens vliegvlug. De zeer bijzondere weidevogelpopulatie van het reservaatgebied wordt hierdoor ernstig in haar voortbestaan bedreigd.⁴⁹

Sinds dit artikel in 2002 in *De Levende Natuur*, heeft de heer Brandsma het onderzoek naar de beheermaatregelen en publicaties daarover voortgezet.

In 2010 publiceerde de heer Brandsma in opdracht van de Vereniging Natuurmonumenten het artikel *Onderzoek Weidevogelbeheer in het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen XXI I*. Het volgende citaat komt uit dit onderzoeksartikel:

---

⁴⁶ Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024, (blz. 208)

⁴⁷ Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024, (blz. 208)

⁴⁸ Dit reservaatgebied ligt ten oosten van Giethoorn, en is onderdeel van het Natura 2000-gebied 'De Wieden'.

⁴⁹ Brandsma, O., *Invloed van de Vos op de weidevogelstand in het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen*, *De Levende Natuur*, 103 (4); 126-131 (2002)

"Op basis van de waarnemingen van de heer Brandsma van de afgelopen jaren komt een volgend beeld naar voren van de predatie van de Vos:

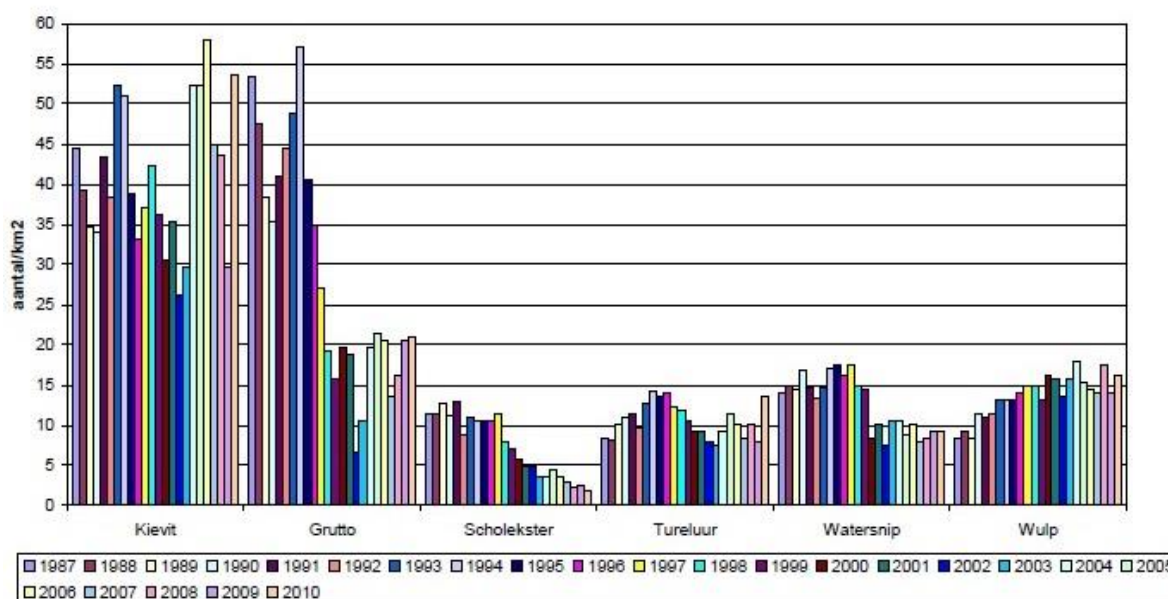
- Tot circa eind april beperkt de predatie zich tot plaatselijke predatie van nesten, kuikens en volwassen vogels op het nest (afgebeten koppen).
- Vanaf begin mei tot half juni gaan de Vossen (met hun jongen?) op pad en worden grote gebieden systematisch afgezocht op nesten en kuikens. In het veld wordt bij controle vastgesteld dat binnen een week (waarschijnlijk binnen één nacht; dit is enkele keren vastgesteld) alle legsels en kuikens verdwijnen. Daarbij moet worden bedacht dat de predatie op kuikens en legsels in de periode eind mei/begin juni betekent dat het broedseizoen voor deze paren als verloren moet worden beschouwd.

De volgende effecten worden toegeschreven aan de aanwezigheid van de Vos:

- Zeer sterke afname van vrijwel alle soorten weidevogels in het deelgebied 'de Bramen' van 1994 tot 2002, terwijl het beheer hier vrijwel optimaal is voor weidevogels. Belangrijkste oorzaak van de afname is het ontbreken van broedsucces (hoge predatie). De aanwezigheid van de Vos heeft er toe geleid dat weidevogels zich hier niet, of in veel lagere aantallen vestigen.
- Eind april/begin mei zijn er relatief weinig legsels en veel territoria van de Grutto (1997 t/m 2002). De ei-leg lijkt te worden uitgesteld. Veel Gruttoparen komen niet tot broeden.
- Een deel van de Grutto's vertrekt of verhuist al voor eind april. Paren vestigen zich niet, waarschijnlijk als gevolg van de aanwezigheid van de Vos. Opmerkelijk is ook dat de Zwarte stern de laatste 13 jaar niet in het onderzoeksgebied heeft gebroed (in periode 1987-1997, en waarschijnlijk al veel langer daarvoor, jaarlijks aanwezig met 10-70 broedparen). In 1999 vestigde zich een kolonie van circa 30 paar, maar deze verdween al weer voordat de eerste eieren werden gelegd.
- Een laag broedsucces en een zeer hoge predatie van legsels van Kievit en Grutto, met name in 1995, 1996, 2000, 2001 en 2002. In 1997, 1998 en 1999 is de predatiedruk duidelijk lager. In 2003 en in 2006 en in mindere mate in 2004 en 2005 is het broedsucces duidelijk toegenomen (47-62 %), maar nog te laag. In 2007 en 2009 is de predatie zeer hoog. Ook in 2010 is de predatiedruk hoog.
- Het broedsucces van de Kievit geeft een vergelijkbare ontwikkeling te zien. De predatiedruk bij de Kievit is gemiddeld jaarlijks ongeveer 20 % lager dan bij de Grutto. Waarschijnlijk komt dit doordat de Kievit vroeger broedt en een groot deel van de legsels rond 1 mei al uit is, terwijl het accent van de predatie door de Vos in mei en begin juni ligt. In 2002 was het broedsucces (uitkomstsucces van de eieren) van de Kievit goed: 75 % van de legsels kwam uit. Echter rond half mei werd een groot deel van de kuikens door de Vos gepredeerd, zodat de reproductie toch laag was.
- Gelijktijdig met de predatie van legsels in een groot gebied verdwijnen ook alle paren met kuikens van Grutto, Kievit en Tureluur."

Effect van bestrijding van de Vos

Na een aantal jaren van bestrijding van de Vos met behulp van de kunstmatige lichtbron neemt het aantal waarnemingen van vossen in het onderzoeksgebied vanaf 2003 duidelijk af. Het aantal paren van vrijwel alle soorten weidevogels neemt in deze periode weer toe (zie tabel 1.)

Tabel 1. Dichtheden weidevogels in het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen 1987-2010⁵⁰

De meest recente publicatie van de heer Brandsma (*De Grutto als broedvogel in het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen (De Wieden)*), is onlangs verschenen in de publicatie *Vogels in Overijssel, nummer 13, 2014* van de Samenwerkende Vogelwerkgroep Overijssel.

In het onderzoek wordt aangegeven dat van zoveel mogelijk legsels het broedsucces wordt bepaald. Het gaat dan vooral om de Grutto en Kievit en in mindere mate de andere weidevogelsoorten. De vindplaatsen van de legsels wordt nauwkeurig op kaart ingetekend. Tegelijk worden de oorzaken van legselverlies zo goed als mogelijk vastgesteld. Legselverlies door landbouwwerkzaamheden (o.a. beweiding, maaien etc.) zijn meestal eenvoudig vast te stellen. Ook predatie door roofdieren is regelmatig goed vast te stellen. Bij predatie door zwarte kraaien worden uitgepikte eieren in de buurt van nesten gevonden. Dit kan ook gebeuren door eksters en kokmeeuwen, echter deze vogels komen in het gebied nauwelijks voor. Bij predatie door 'vliegende predatoren' wordt binnen een deelgebied een deel van de legsels gepredeerd. Predatie vindt vaak gespreid plaats over langere periode.

'Grondpredatoren' halen vaak een nest overhoop. Een in de hals doodgebeten vogeltje bij het nest met eieren met ronde gekartelde gaatjes van ongeveer 1 cm doorsnede duiden op predatie door een Wezel of Hermelijn. Bij aanwezigheid van een Wezel of Hermelijn wordt vaak binnen een beperkt gebied (ca. 5-10 ha) de meeste nesten opgevreten.

Vossen bijten soms van de broedende vogels de kop af. Het verdwijnen van (vrijwel) alle weidevogellegsels en -kuikens in een korte periode (vaak binnen één nacht) in een groot gebied wijst ook op predatie door de Vos. Voor een aantal van deze legsels kon ook met zekerheid vastgesteld worden dat het predatie door de Vos betrof. Er werden namelijk afgebeten koppen of een keutel bij het nest aangetroffen.

In veel gevallen, met name van predatie van legsels, is het moeilijk vast te stellen of het om predatie van de vos gaat.

Vanaf 1997 wordt de Vos actief bejaagd in De Wieden o.a. door 's nachts schieten met behulp van een kunstmatige lichtbron. In 1997 en 1998 werden in en om De Wieden in totaal ongeveer 200 vossen geschoten. Daarna jaarlijks 20 tot 50 vossen. Dit heeft geleid tot een afname van de predatiedruk in broed- en kuikenfase. Vanaf 2003 neemt het aantal paren Grutto's dat met succes kuikens grootbrengt weer toe. Vooral in het zuidelijke deel van het reservaatgebied 'De Bramen' speelt predatie door de Vos de laatste jaren nauwelijks meer een rol. De lage reproductie van vogels in 2007 en 2008 in het reservaat wordt vooral veroorzaakt door slechtere resultaten in het noordelijk deelgebied 'De Stouwe'. In De Stouwe waren in 2007 en 2008 (maar ook in 2010 en 2012) wel vossen actief. In 2007 sneuvelden in De

⁵⁰ Brandsma O., *Onderzoek Weidevogelbeheer in het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen XXI I*, 2010 blz 15

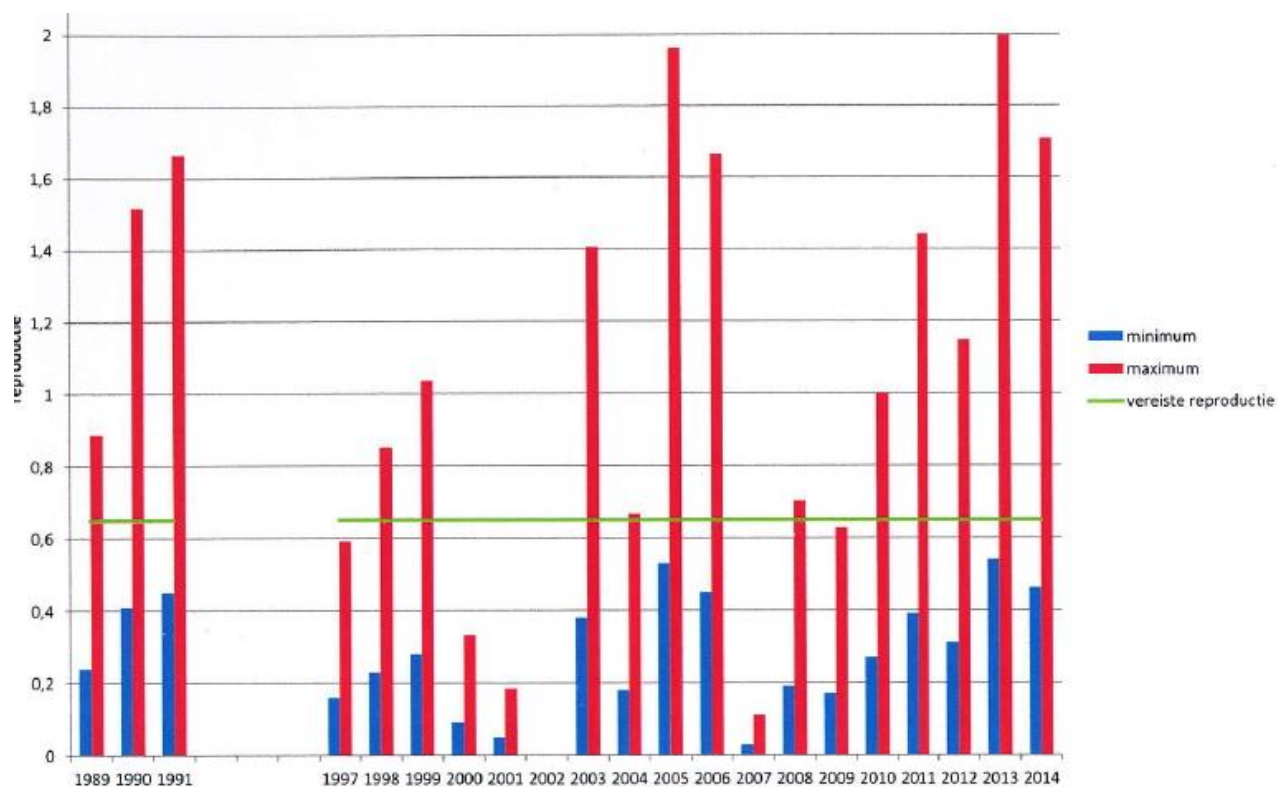
Stouwe veel kuikens, vrijwel zeker door de Vos.

Bij het bejagen van de Vos met kunstmatige lichtbron zijn door Natuurmonumenten en de Wildbeheereenheid ook het aantal waargenomen vossen geteld. Daarbij is onderscheid gemaakt in drie perioden: het najaar, januari en februari, en maart en april. De laatste waarnemingen voor en in het broedseizoen (meestal maart en april) zijn de belangrijkste maatstaf, omdat dit het aantal vossen betreft voor het broedseizoen.

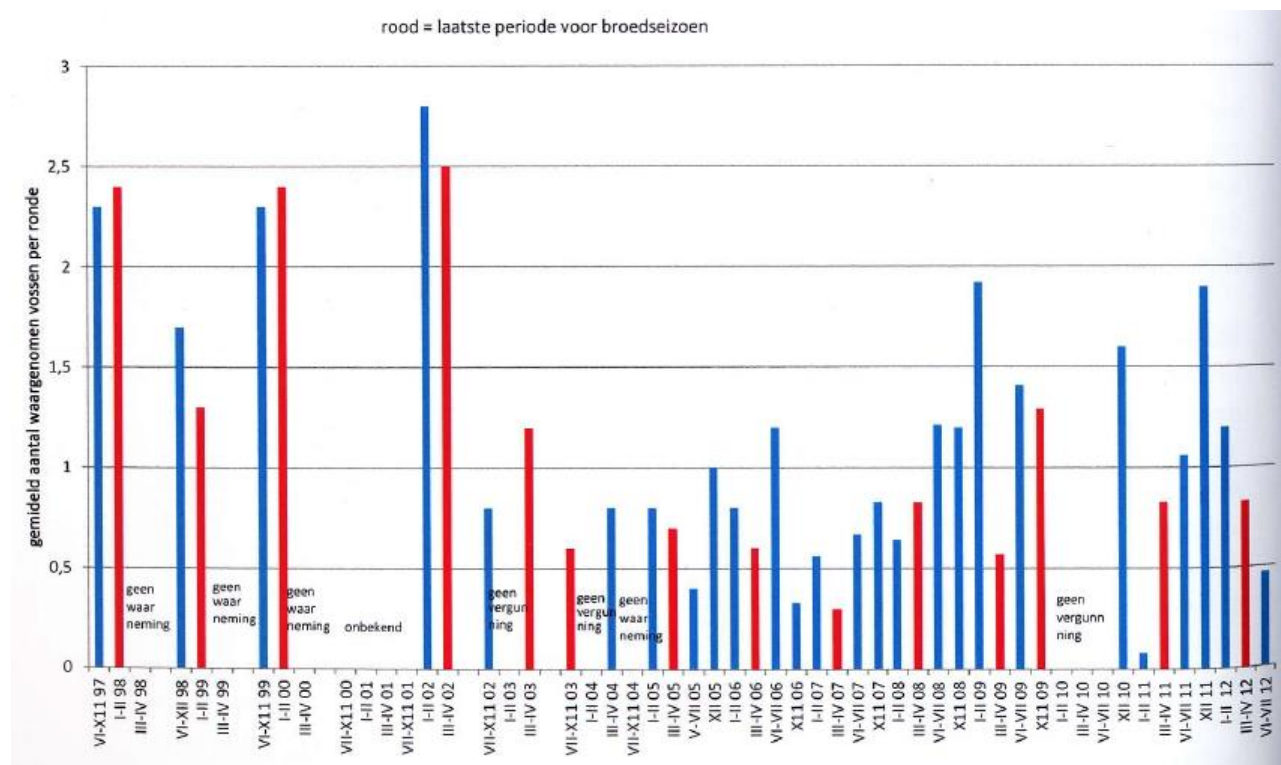
Het blijkt dat het gemiddeld aantal waargenomen vossen per ronde in de periode 1997-2002 veel hoger lag dan in de periode 2003-2012 (*zie tabel 2 volgende bladzijde*). De sterke afname van de broedsuccessen in de periode 1995-2002 valt samen met de periode waarin veel meer vossen gezien zijn. Na de afname van de Vos in het reservaat, neemt de stand van de Grutto weer toe (*zie tabel 3 volgende bladzijde*).⁵¹

---

⁵¹ Brandsma O., *De Grutto als broedvogel in het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen (De Wieden)*, nummer 13, 2014

Tabel 2 Minimale en maximale reproductie van de Grutto in het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen (2002-2014)

Tabel 3 Gemiddeld aantal waargenomen vossen per ronde in en rondom het onderzoeksgebied 1997-2012

De laatste jaren stagneert de toename van het broedsucces van de Grutto in het reservaat. De lokale activiteiten van de Vos in het noordelijk gebied speelden hierbij waarschijnlijk een rol. In het zuidelijk gebied, waar de Vos nauwelijks actief is neemt de Grutto gestaag toe.

Geconcludeerd kan worden dat:

- in het reservaatgebied 'Giethoorn-Wanneperveen' in het gehele gebied dezelfde speciale weidevogelbeheermaatregelen getroffen worden;
- in het zuidelijke deel, waar nauwelijks meer vossen voorkomen en predatie door vossen dus geen rol meer speelt, neemt sinds 2003 het aantal gruttoparen dat met succes kuikens grootbrengt weer toe;
- in het noordelijke deel, waar wel vossen actief prederen, is er geen sprake van een broedsucces.
- In de periode 1997-2002 waarin veel vossen waargenomen werden, is een sterke afname van het broedsucces, in de periode 2003-2012 waarin veel minder vossen werden waargenomen, neemt het broedsucces duidelijk toe.

De meest kwetsbare periode voor weidevogels in verband *met het zoeken van nestgelegenheid, de broedsels en niet vliegvlugge jongen* loopt van *1 februari tot en met 15 juli*. Om de kans op predatie door vossen zo gering mogelijk te houden, dient de populatie vossen reeds vóórdat de kwetsbare periode aanbreekt, op een laag niveau gebracht te zijn. Om dit mogelijk te maken moet vanaf *1 december* van een ontheffing gebruik gemaakt kunnen worden.⁵² Het bestrijden van Vossen in de kwetsbare gebieden en de zone van 5 km er omheen gebeurt door jagers die dat in hun vrije tijd moeten doen. Zij moeten deze nachtelijke activiteit vaak combineren met een baan. Het is daardoor voor de jagers niet mogelijk om in een korte periode voor 1 februari de kwetsbare gebieden en de 5 km zones vrij te maken van vossen. Dat is de reden waarom wij voor een langere periode voor 1 februari (dus ook december en januari) een ontheffing verlenen voor het schieten van vossen in de nacht periode met kunstlicht of restlichtversterker.

Gelet hierop wordt een ontheffing verleend voor de periode 1 december tot en met 15 juli.

Korhoender

In het Nationaal Park De Sallandse Heuvelrug bevindt zich op een ongeveer 1000 hectare groot heidegebied de laatst overgebleven populatie in het wild levende korhoeders van Nederland. Het Natura 2000-gebied de *Sallandse Heuvelrug* is als gebied aangewezen voor de instandhoudingsdoelstelling van de Korhoen. Deze populatie is zo klein dat hij zich op de minimumgrens van een levensvatbare populatie bevindt. Het gevaar van uitsterven is aanzienlijk. Momenteel bevindt zich slechts een kleine geïsoleerde populatie korhoeders op de Sallandse heuvelrug. Door verschillende partijen wordt sterk ingezet om van deze laatste overgebleven korhoeders een duurzame populatie te maken. Zo vinden er verschillende herstelmaatregelen plaats in het leefgebied, om de kwaliteit te verhogen. Ook worden regelmatig korhoeders uitgezet om de huidige populatie in stand te houden. Zo zijn er in 2018 nog 25 Zweedse korhoeders uitgezet op de Sallandse heuvelrug.⁵³

De Wageningen universiteit heeft een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke oorzaken van de achteruitgang van de korhoen in Nederland en eventuele mogelijkheden voor behoud. Dit onderzoek heeft in 2014 geleid tot het onderzoeksrapport "Doorstart van het Nederlandse korhoen?".⁵⁴ Uit de resultaten van dit onderzoek kan onder andere opgemaakt worden dat de grootste oorzaak van achteruitgang van de populatie korhoeders in Nederland komt door de verslechtering van de habitat. Bij niet vitale populaties speelt predatie een steeds grotere rol in de verdere achteruitgang.

Naast de directe impact van predatie speelt ook de indirecte vorm een grote rol bij het gedrag van korhoeders. Zo blijkt dat bepaalde plekken uit voorzorg worden vermeden.⁵⁵

Tijdens de jaarlijkse tellingen worden slechts een tiental hanen en hennen geteld. Zelfs het verlies van

⁵² Uit een uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (200401758/1) in 2004 blijkt dat zij zich kan vinden in de motivering voor het verstrekken van een ontheffing voor de periode van "1 december tot en met 15 juli"

⁵³ *Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024*, (blz. 209)

⁵⁴ Jansman, H.A.H., e.a., Doorstart van het Nederlandse korhoen?: oorzaken van achteruitgang en mogelijkheden voor behoud, Alterra-rapport 2498, 2014

⁵⁵ *Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024*, (blz. 209)

één of enkele hanen vergroot het gevaar van uitsterven aanzienlijk. De terreinbeheerders verrichten grote inspanningen om een snelle doorgroei naar een veilige populatiegrootte van ongeveer 40 hanen te bewerkstelligen. Bestrijding van predatoren is in het belang van deze zeer zeldzame *kwalificerende broedvogelsoort* waarvoor het Natura 2000-gebied de *Sallandse Heuvelrug* als leefgebied aangewezen is.

Een maatregel om een veilige populatiegrootte te bereiken is een effectieve bestrijding van de Vos. Uit de korhoenmonitoring is gebleken dat de Vos en de Zwarte kraai de twee belangrijkste predatoren van korhoenders, hun kuikens en legsel zijn. ⁵⁶

Uit onderzoek door Alterra in 2006⁵⁷ blijkt dat in de periode 2002-2006 ongeveer 35% (8 nesten) van de nesten verloren gingen. Oorzaken van deze verliezen waren:

- vospredatie: 5 nesten;
- kraaipredatie: 2 nesten
- onbekend: 1 nest.

Uitspraak rechtbank ontheffing afschot vossen vanwege bescherming fauna

In de uitspraak op onze ontheffing van de vorige Faunabeheerplanperiode (2014-2019), die vergelijkbaar is met deze ontheffing, heeft de Rechtbank Overijssel op 22 maart 2016 is aangegeven dat de provincie voldoende aannemelijk gemaakt had dat de ontheffing verleend was in het belang van het voorkomen van schade aan fauna. De rechtbank Overijssel schreef: ⁵⁸

Naar het oordeel van de rechtbank heeft verweerder met de bovenstaande gegevens in voldoende mate aangetoond dat ontheffingverlening in dit geval het belang van het voorkomen van schade aan fauna dient, als bedoeld in artikel 68, eerste lid, aanhef en onder d, van de Ffw. Daarbij stelt de rechtbank voorop dat niet, althans onvoldoende weersproken is, dat omdat de vos op de landelijke vrijstellingslijst ingevolge artikel 65 van de Ffw is geplaatst mede ter bescherming van weidevogelpopulaties, de vos belangrijke schade aanricht aan fauna, terwijl de stand van de weidevogels en het korhoen zeer kwetsbaar is. De rechtbank is voorts van oordeel dat met bovenstaande gegevens aannemelijk is gemaakt dat afschot in de nacht met een restlichtversterker leidt tot meer gedode vossen en dat een toename van het aantal gedode vossen leidt tot een afname van het predatiepercentage.

Conclusie

Gezien het bovenstaande wordt voldaan aan de wettelijke eis dat het belang in het geding is van schade aan wilde fauna. In dit geval is de wilde fauna kwetsbare bodembroeders zoals weidevogels en korhoenders.

B1.3 Toetsing treffen van preventieve maatregelen

In de Wnb staat dat een activiteit alleen kan worden toegestaan indien: *er geen andere bevredigende oplossing bestaat*. In het *Kader Faunabeheerplan 2019-2024* staat dat de aanvrager moet motiveren waarom de voorgestelde maatregelen de meest geschikte zijn, en maatregelen in een lagere preventietrap niet voldoende zijn om het doel te halen.⁵⁹

Voor de Vos geldt een landelijke vrijstelling (ex artikel 3.15 Wnb) voor grondgebruikers van het doden van het dier in de dagperiode. Het dier staat op de landelijke vrijstellingslijst omdat het dier in het gehele land veelvuldig belangrijke schade aanricht. Dit houdt in dat in het hele land de Vos in de dagperiode zonder ontheffing met het geweer geschoten mag worden. Het voorkomen van schade aan weidevogelpopulaties was een belangrijke reden voor de minister om de Vos op de landelijke

⁵⁶ Den, P.G.A., H.A.H. Jansman & F.J.J. Niewold. *Korhoen Sallandse Heuvelrug in 2007*. Alterra-rapport korhoen 2007.

⁵⁷ Den, P.G.A., H.A.H. Jansman & F.J.J. Niewold. *Het Korhoen op de Sallandse Heuvelrug in 2006*. Alterra-rapport korhoen 2006.

⁵⁸ Uitspraak Rechtbank Overijssel van 22 maart 2016 kenmerknummer: ECLI:NL:ROVE:2016:956

⁵⁹ Kader Faunabeheerplan 2019-2024, versie 2018-04, 24 april 2018; kenmerk 2018/0226835 (blz. 8)

vrijstellingslijst te plaatsen.^{60 61 62} In haar brief van 7 oktober 2014 aan de Tweede Kamer heeft de Staatssecretaris bevestigd dat er aan de wettelijke belangen (zoals het volledig uitgenut zijn van preventieve maatregelen) voor het plaatsen van de vos op de landelijke vrijstellingslijst nog steeds voldaan wordt.^{63 64}

Uit een uitspraak van de Rechtbank Haarlem blijkt dat, omdat de vos op de landelijke vrijstellingslijst is geplaatst, GS niet hoeft te motiveren of voldaan is aan de wettelijke voorwaarde of geen andere bevredigende oplossing dan afschot mogelijk is.^{65 66}

In de Faunaschadepreventiekit voor de Vos van BIJ12-Faunafonds⁶⁷ staan preventieve middelen opgesomd die genomen kunnen worden ter bestrijding van schade door vossen. Voorbeelden zijn gaasraster, elektrisch draadraster, elektrisch netwerk en het gebruik van het geweer. Het treffen van preventieve maatregelen, zoals het plaatsen van afrastering langs wegen en percelen met kwetsbare bodembroeders is vanwege de rondtrekkende aard van vossen zijn praktisch gezien niet overal toepasbaar of effectief. Mede gelet op de kosten kunnen rasters gezien de grote weglengte en de grote lengte van de percelen, niet als bevredigende alternatieven worden beschouwd. Bovendien beperkt de plaatsing van rasters de mogelijkheid tot uitwisseling van andere dieren tussen de verschillende kerngebieden in Overijssel. Dit laatste is in strijd met de doelstellingen voor het Nationaal Natuurnetwerk om uitwisseling van deelpopulaties mogelijk te maken.

In specifieke individuele gevallen kan het plaatsen van een afrastering een oplossing bieden bij het tegengaan van predatie op bodembroedende vogels. Echter gezien de oppervlakte van weidevogel en korhoedergebieden Overijssel is het afrasteren van die percelen onwenselijk.

In het *Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2018-2021* staat dat specifieke concentraties met weidevogels eventueel met stroomdraden tegen vossen uitgerasterd kunnen worden. Dit is echter alleen uitvoerbaar op kleine schaal, en als een groep vrijwilligers bereid is het raster te plaatsen en in de gaten houdt of de stroomvoorziening goed werkt, en regelmatig het gras onder het raster maait. Deze maatregel is niet breed uitrolbaar in weidevogelgebieden.⁶⁸

Mogelijke preventieve maatregelen zoals het onaantrekkelijk maken van het biotoop van de vos, het verjagen van de vos of het afrasteren van weidevogelgebieden zijn praktisch niet uitvoerbaar. Bovendien beperkt de plaatsing van rasters de mogelijkheid tot uitwisseling van andere dieren tussen de verschillende kerngebieden in Overijssel. Dit laatste is in strijd met de doelstellingen voor de Ecologische Hoofdstructuur om uitwisseling van deelpopulaties mogelijk te maken.

In de uitspraak op onze ontheffing van de vorige Faunabeheerplanperiode (2014-2019), die vergelijkbaar is met deze ontheffing, heeft de Rechtbank Overijssel op 22 maart 2016 is aangegeven dat de provincie voldoende aannemelijk gemaakt had dat ter voorkoming van schade aan weidevogelpopulaties en het

⁶⁰ Brief van de Minister van LNV van 1 juli 2008, naar aanleiding van Kamervragen over doden vossen in kraamtijd.

⁶¹ Brief van de Staatssecretaris van EZ van 21 mei 2014, kenmerknummer: 28286 nr. 734

⁶² Brief: Nadere informatie in relatie tot plaatsing van de vos op de landelijke vrijstellingslijst, 7 oktober 2014, kenmerknummer: DGNR-NB / 14115349. Bijlage 1, Enige nadere feiten en cijfers vossen.

⁶³ Brief: Nadere informatie in relatie tot plaatsing van de vos op de landelijke vrijstellingslijst, 7 oktober 2014, kenmerknummer: DGNR-NB / 14115349.

⁶⁴ Zie ook de toelichting op artikel 3.1 in paragraaf 3.1 van de Toelichting Regeling natuurbescherming: "Bij de aanwijzing van voor de landelijke vrijstelling in aanmerking komende dieren in het Besluit natuurbescherming is getoetst of is voldaan aan het wettelijke vereiste dat het moet gaan om dieren van soorten die landelijk schade veroorzaken."

⁶⁵ Uitspraak Rechtbank Haarlem van 17 september 2007 kenmerknummer: ECLI:NL:RBHAA:2007:BB5460

⁶⁶ In de uitspraak van 17 september 2007 staat ook dat: de Minister door plaatsing van de vos op de landelijke vrijstellingslijst heeft aangegeven dat: Voor alle aan te wijzen soorten overeenkomstig geldt dat er geen reële alternatieven beschikbaar zijn in de vorm van effectieve middelen of methoden om de betrokken schade te voorkomen zonder overtreding van de verbodsbepalingen, bijvoorbeeld effectieve middelen voor het weghouden of verjagen van de betrokken vogels en andere dieren"

⁶⁷ <https://www.bij12.nl/onderwerpen/faunazaken/faunaschade-preventiekit-fpk/module-wolven-vossen-en-marterachtigen/>

⁶⁸ *Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2018-2021*, Provincie Overijssel e.a., juni 2018 (blz. 21)

korhoen er geen andere bevredigende oplossing bestaat dan afschot van vossen. De rechtbank Overijssel schreef: ⁶⁹

"Verweerder heeft beoordeeld of er geen andere bevredigende oplossing als bedoeld in artikel 68, eerste lid, aanhef en onder a, van de Ffw bestaat. Verweerder heeft erop gewezen dat het onaantrekkelijk maken van het leefgebied voor de vos praktisch niet haalbaar is, omdat dit ongewenste bedrijfseconomische gevolgen zou kunnen hebben en ongewenste gevolgen voor beschermde diersoorten. Het verjagen van de vos is niet haalbaar omdat de vos zich overdag vooral ophoudt op voor de mens ontoegankelijke plaatsen. Het aanbrengen van rasters of schrikdraad zou ook migratiemogelijkheden voor andere dieren belemmeren, wat verweerder in strijd acht met de doelstellingen voor de ecologische hoofdstructuur om uitwisseling van deelpopulaties mogelijk te maken. Ook de omvang van de aangewezen gebieden maakt het aanbrengen van rasters of schrikdraad praktisch en economisch niet haalbaar. Hiermee is naar het oordeel van de rechtbank voldoende aannemelijk dat ter voorkoming van schade aan weidevogelpopulaties en het korhoen er geen andere bevredigende oplossing bestaat dan afschot van vossen."

Conclusie

Vanwege het feit dat de vos op de landelijke vrijstellingslijst staat, het treffen van preventieve middelen voldoende is uitgenut, sommige andere maatregelen niet effectief zijn, en dat maatregelen zoals het plaatsen van afrastering onwenselijk en/of te duur zijn, wordt voldaan aan de wettelijke eis dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat dan het schieten van vossen.

B1.4 Toetsing gunstige staat van instandhouding

In de Wnb staat dat een activiteit: geen afbreuk mag doen aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. In Overijssel streven wij volgens ons Kader Faunabeheerplan 2019-2024 na dat er geen afbreuk aan de staat van instandhouding van de vos gedaan wordt. ⁷⁰

Voor de Vos geldt een landelijke vrijstelling (ex artikel 3.15 Wnb) voor grondgebruikers van het doden van het dier in de dagperiode. Het dier staat op de landelijke vrijstellingslijst omdat het dier in het gehele land veelvuldig belangrijke schade aanricht. Dit houdt in dat in het hele land de Vos in de dagperiode zonder ontheffing met het geweer geschoten mag worden. Het voorkomen van schade aan weidevogelpopulaties was een belangrijke reden voor de minister om de Vos op de landelijke vrijstellingslijst te plaatsen. ^{71 72 73} In haar brief van 7 oktober 2014 aan de Tweede Kamer heeft de Staatssecretaris bevestigd dat er aan de wettelijke belangen voor het plaatsen van de vos op de landelijke vrijstellingslijst nog steeds voldaan wordt. ⁷⁴

Uit een uitspraak van de Rechtbank Haarlem blijkt dat, omdat de vos op de landelijke vrijstellingslijst is geplaatst, GS geen eigen beoordeling hoeft te maken of aan de wettelijke voorwaarde van de gunstige staat van instandhouding is voldaan. ⁷⁵ Deze uitspraak is nog een keer bevestigd door de Rechtbank Overijssel op 22 maart 2016: ⁷⁶

"Voorts acht de rechtbank aannemelijk dat door het verlenen van de ontheffing voor het doden van vossen geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige instandhouding van de soort. Dit volgt

⁶⁹ Uitspraak Rechtbank Overijssel van 22 maart 2016 kenmerknummer: ECLI:NL:ROVE:2016:956

⁷⁰ Kader Faunabeheerplan 2019-2024, versie 2018-04, 24 april 2018; kenmerk 2018/0226835

⁷¹ Brief van de Minister van LNV van 1 juli 2008, naar aanleiding van Kamervragen over doden vossen in kraamtijd.

⁷² Brief van de Staatssecretaris van EZ van 21 mei 2014, kenmerknummer: 28286 nr. 734

⁷³ Brief: Nadere informatie in relatie tot plaatsing van de vos op de landelijke vrijstellingslijst, 7 oktober 2014, kenmerknummer: DGNR-NB / 14115349. Bijlage 1, Enige nadere feiten en cijfers vossen.

⁷⁴ Brief: Nadere informatie in relatie tot plaatsing van de vos op de landelijke vrijstellingslijst, 7 oktober 2014, kenmerknummer: DGNR-NB / 14115349.

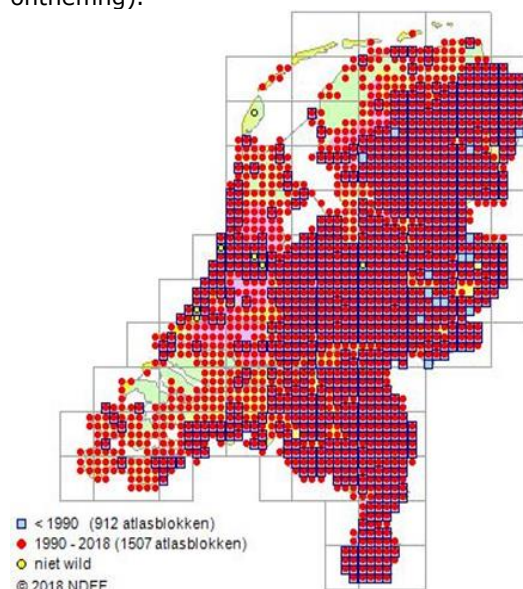
⁷⁵ Uitspraak Rechtbank Haarlem van 17 september 2007 kenmerknummer: ECLI:NL:RBHAA:2007:BB5460

⁷⁶ Uitspraak Rechtbank Overijssel van 22 maart 2016 kenmerknummer: ECLI:NL:ROVE:2016:956

reeds uit de plaatsing van de vos op de landelijke vrijstellingslijst ingevolge artikel 65 van de Ffw."

De Vos is geen Rode Lijst-soort. De Vos is in grote delen van Nederland en in Overijssel een algemeen voorkomende soort. De landelijke trend van de aantalsontwikkeling in Nederland is stabiel.⁷⁷

De vos komt in heel Overijssel voor. Dit blijkt o.a. uit de locatie en het aantal getelde vossenburchten, en uit de verspreidingskaart van de verspreidingsatlas (zie figuur hieronder). (zie paragraaf A 1.6 van deze ontheffing).

Figuur: Verspreiding vos binnen Nederland (Verspreidingsatlas, 2018)

De huidige ontheffing om vossen te mogen doden met behulp van het geweer en kunstmatige lichtbron en/of met restlichtversterker in de nachtperiode is wat intensiteit in ruimte en tijd vergelijkbaar aan de ontheffing voor de vorige Faunabeheerplanperiode (2014-2019). Er wordt dus geen intensivering van het schadebeheer en bestrijding in Overijssel mogelijk gemaakt. De trend van het aantal vossen in Nederland is sinds 1950 stabiel of toegenomen.⁷⁸ Uit de afschotcijfers zoals deze in het Faunabeheerplan staan blijkt dat het afschot met behulp van de vorige ontheffing jaarlijks rond de 340 geschoten vossen was (zie tabel hieronder).⁷⁹ Er is geen reden om aan te nemen dat de nieuwe ontheffing van dit significant van dit afschotaantal zal afwijken.

Jaartal	Aantal gedode dieren met ontheffing
2014	224
2015	450
2016	337
2017	348
2018	339
gemiddelde	340

Tabel: Aantal gedode vossen met ontheffing van 2014 t/m 2018

⁷⁷ Brief: Nadere informatie in relatie tot plaatsing van de vos op de landelijke vrijstellingslijst, 7 oktober 2014, kenmerknummer: DGNR-NB / 14115349. Bijlage 1, Enige nadere feiten en cijfers vossen.

⁷⁸ Bron: NDFF Verspreidingsatlas Zoogdieren: <https://www.verspreidingsatlas.nl/8496252>

⁷⁹ Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024 (blz. 210)

Conclusie

Vanwege het feit dat de vos op de landelijke vrijstellingslijst staat, het dier in heel Overijssel en heel Nederland een algemene soort is, waarvan de trend van de aantallen stabiel is of toeneemt, en er met deze nieuwe ontheffing geen intensivering van het afschot aantal is, is geborgd dat er geen afbreuk gedaan wordt aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

B1.5 Toetsing Faunabeheerplan

Aan de Faunabeheereenheid kunnen ontheffingen van de Wet natuurbescherming worden verleend. Voor de onderbouwing van de aanvraag verwijst de FBE naar het goedgekeurde 'Faunabeheerplan Overijssel'. In het faunabeheerplan zijn de beheermaatregelen per diersoort in het kader van beheer en schadebestrijding opgenomen. Hoofdstuk 10.4 van het faunabeheerplan heeft betrekking op vossen.

De Faunabeheereenheid Overijssel vraagt in het Faunabeheerplan voor de duur van het Faunabeheerplan ontheffing ex. art. 3.17 Wnb aan voor het volgende:

- het doden van vossen met het geweer en met kunstmatige lichtbron en/of met nachtzichtapparatuur op gronden gelegen binnen de aangewezen weidevogel- en open akkergebieden zoals opgenomen in het meest actuele Natuurbeheerplan van de provincie Overijssel, met een buffer van 5 kilometer daaromheen en in de periode van 1 december tot en met 15 juli.
- het doden van vossen met het geweer met kunstmatige lichtbron en/of met nachtzichtapparatuur op gronden gelegen binnen het aangewezen korhoengebied op de Sallandse Heuvelrug, met een buffer van 5 kilometer daaromheen, in de periode van 1 december tot en met 15 juli.

De aanvraag is in overeenstemming met ons Kader Faunabeheerplan 2019-2024.⁸⁰ De ontheffing kan in overeenstemming met de aanvraag verleend worden voor het doden van vossen in de aangewezen weidevogelgebieden en aangewezen korhoengebieden beide met een zone van 5 kilometer daaromheen. Het Faunabeheerplan en de rapporten waar in de aanvraag naar verwezen wordt geven voldoende onderbouwing.

De Faunabeheereenheid Overijssel vraagt in het Faunabeheerplan ook een ontheffing aan voor het doden van vossen ten behoeve van akkervogels in open akkergebieden met een buffer van 5 kilometer daaromheen. Daarvoor leveren het Faunabeheerplan, de ontheffingaanvraag en de twee rapporten waarnaar wordt verwezen in de aanvraag geen onderbouwing voor de belangen uit de Wnb. Een ontheffing kan op dit punt daarom niet verleend worden. Wij weigeren de ontheffingaanvraag op dit punt.

B1.6 Toetsing gebruikte middelen en methoden

Naast ontheffing voor het doden van vossen wordt ontheffing verleend voor de volgende middelen en methoden:

- het gebruik van het geweer tussen zonsondergang en zonsopgang;
- het gebruik van het geweer voorzien van een kunstmatige lichtbron (een voorziening om de prooi te verlichten), een vizier met beeldomzetter, een elektronische beeldversterker of enig ander instrument om in de nacht te schieten;
- de periode 1 december tot en met 15 juli;
- leefgebied met een zone van 5 kilometer daaromheen.

Nachtperiode met geweer met kunstlicht en/of geweer met nachtzichtapparatuur

Ontheffing voor het gebruik van het geweer tussen zonsondergang en zonsopgang met gebruik van kunstmatige lichtbron of nachtzichtapparatuur is noodzakelijk omdat het gebruik van de landelijke vrijstelling slechts is toegestaan van zonsopkomst tot zonsondergang. In die periode bevindt de vos zich hoofdzakelijk in moeilijk begaanbare gebieden of terreinen die niet toegankelijk zijn. Waarbij een vos zich overdag voornamelijk in onbegaanbaar terrein bevindt en dit van zonsondergang tot zonsopkomst verruimt

---

⁸⁰ Kader Faunabeheerplan 2019-2024, versie 2018-04, 24 april 2018; kenmerk 2018/0226835

voor begaanbaar terrein. Door de vos te bestrijden van zonsondergang tot zonsopkomst neemt om deze reden de effectiviteit enorm toe. Een noodzaak hierbij is dat er gebruik gemaakt moet kunnen worden van geweer met kunstlicht en/of geweer met nachtzichtapparatuur.⁸¹

Ook de Staatssecretaris van Economische Zaken schreef in juli 2014 in heer brief aan de Tweede Kamer dat de bestrijding overdag onvoldoende effectief is omdat de vossen pas na zonsondergang tevoorschijn komen om te jagen. Het gebruik van kunstmatige lichtbronnen is een belangrijk hulpmiddel bij de nachtelijke bestrijding. Lichtbakken bevorderen de zorgvuldige en veilige uitvoering van het afschot.⁸² In de brief van de Staatssecretaris van 7 oktober 2014 aan de Tweede Kamer⁸³ geeft ze aan, dat Provincies desgewenst ook ontheffing kunnen verlenen voor het gebruik van restlichtgeweerkijkers.⁸⁴

Een ontheffing in het Korhoengebied wordt aangevraagd voor het doden van de Vos met behulp van *geweer en kunstlicht* en een *geweer met een restlichtversterker*. Vossen foerageren voornamelijk 's nachts in het korhoendergebieden en verblijven overdag daarbuiten. Een ontheffing wordt aangevraagd voor het gebruik van een restlichtversterker op het geweer gemonteerd. Volgens Staatsbosbeheer heeft het gebruik van een geweer met restlichtkijker op de Sallandse Heuvelrug in de gebieden met hoge struikheide vegetatie en bos meer succes dan kunstlicht (dicht struikgewas blokkeert namelijk de lichtbundel). Daarnaast heeft het gebruik van een restlichtkijker een grote meerwaarde, omdat deze gebruikt kan worden tijdens de aanzit.⁸⁵ Het gebruik van een restlichtversterker in plaats van kunstlicht zorgt daarnaast voor minder verstoring onder andere kwetsbare en voor verstoring gevoelige diersoorten

In het cultuurlandschap dat aan het natuurgebied grenst is het gebruik van kunstlicht op het geweer gemonteerd wel succesvol.

Het schieten van vossen in de nachtperiode zonder het gebruik van kunstlicht of een restlichtversterker is niet goed mogelijk. Het gebruik van een restlichtversterker in plaats van kunstlicht is veel effectiever in gebieden met dichte bossage of dichte rietlanden. Bovendien is mogelijke verstoring van overige diersoorten minder bij het gebruik van restlichtversterker dan bij het gebruik van kunstlicht. Gelet op het feit dat de vogelbeschermers en de terreinbeheerders aangegeven dat het gebruik van kunstlicht en restlichtversterkers als hulpmiddel bij het schieten van vossen effectief is, en beslist noodzakelijk is om hun doelstellingen te kunnen halen, en op het feit dat uit de afschotcijfers blijkt dat van de vorige ontheffing veel gebruik gemaakt werd, wordt een ontheffing verleend voor het gebruik van kunstlicht en voor een restlichtversterker op het geweer gemonteerd bij het schieten van vossen in de nachtperiode.

In de uitspraak op onze ontheffing van de vorige Faunabeheerplanperiode (2014-2019), die vergelijkbaar is met deze ontheffing, heeft de Rechtbank Overijssel op 22 maart 2016 is aangegeven dat de provincie voldoende aannemelijk gemaakt dat vanwege een effectief en efficiënt gebruik van de ontheffing deze verleend kon worden voor de nachtperiode. De rechtbank Overijssel schreef:⁸⁶

De rechtbank is voorts van oordeel dat met bovenstaande gegevens aannemelijk is gemaakt dat afschot in de nacht met een restlichtversterker leidt tot meer gedode vossen en dat een toename van het aantal gedode vossen leidt tot een afname van het predatiepercentage.

Periode 1 december t/m 15 juli

⁸¹ Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024 (blz. 217)

⁸² Tweede Kamer der Staten-Generaal, Kamerstuk 3 juli 2014, 28286 nr. 734

⁸³ Brief: Nadere informatie in relatie tot plaatsing van de vos op de landelijke vrijstellingslijst, 7 oktober 2014, kenmerknummer: DGNR-NB / 14115349.

⁸⁴ Restlichtgeweerkijkers zijn ook onder de huidige wet en regelgeving een toegestaan middel, zie: Besluit natuurbescherming art. 3.13 lid. 4

⁸⁵ Verslag predatiebestrijding door Peter ter Haar in de periode januari t/m juni 2009. En, schriftelijke toelichting van A. Spijker van Staatsbosbeheer.

⁸⁶ Uitspraak Rechtbank Overijssel van 22 maart 2016 kenmerknummer: ECLI:NL:RBOVE:2016:956

De meest kwetsbare periode voor weidevogels in verband *met het zoeken van nestgelegenheid, de broedsels en niet vliegvlugge jongen* loopt van *1 februari tot en met 15 juli*. Om de kans op predatie door vossen zo gering mogelijk te houden, dient de populatie vossen reeds vóórdat de kwetsbare periode aanbreekt, op een laag niveau gebracht te zijn. Om dit mogelijk te maken moet vanaf *1 december* van een ontheffing gebruik gemaakt kunnen worden.⁸⁷ Het bestrijden van Vossen in de kwetsbare gebieden en de zone van 5 km er omheen gebeurt door jagers die dat in hun vrije tijd moeten doen. Zij moeten deze nachtelijke activiteit vaak combineren met een baan. Het is daardoor voor de jagers niet mogelijk om in een korte periode voor 1 februari de kwetsbare gebieden en de 5 km zones vrij te maken van vossen. Dat is de reden waarom wij voor een langere periode voor 1 februari (dus ook december en januari) een ontheffing verlenen voor het schieten van vossen in de nacht periode met kunstlicht of restlichtversterker.

Gelet hierop wordt een ontheffing verleend voor de periode 1 december tot en met 15 juli.

In februari 2008 is het rapport *Predatiebestrijding in het Nationaal Park De Sallandse Heuvelrug* uitgekomen. Hierin is een analyse gemaakt van de meest effectieve periode, locatie en methode van bestrijding van vossen. Dit heeft geresulteerd in een plan van aanpak voor de bestrijding. Uit de aanbevelingen van het rapport blijkt dat het vanuit de ecologie van de Vos de meest effectieve periode van bestrijding tussen 1 februari en 31 mei ligt, met het zwaartepunt voor 15 april. Het resultaat van de bestrijding in deze periode is een verlaagd aantal vossen in het gebied in de periode die ertoe doet, de kwetsbare periode voor de Korhoen: het voortplantingsseizoen. In de baltsperiode, de leg- en broedfase, en de periode dat de jonge kuikens nog niet vliegvlug zijn. Rond 15 juli zullen vrijwel alle kuikens vliegvlug zijn.

Doel van de bestrijding moet zijn dat in de voortplantingsperiode van de Korhoen de Vos niet of zo min mogelijk in het gebied van de Korhoen voorkomt. De conclusie van het rapport, en uit ervaring die inmiddels met de bestrijding opgedaan is, blijkt dat de meest optimale periode van bestrijding van *1 februari tot en met 15 juli* loopt.

Om de kans op predatie door vossen zo gering mogelijk te houden, dient de populatie vossen reeds vóórdat de kwetsbare voortplantingsperiode aanbreekt, op een laag niveau gebracht te zijn. Om dit mogelijk te maken moet vanaf *1 december* van een ontheffing gebruik gemaakt kunnen worden. Gelet hierop wordt een ontheffing verleend voor de periode 1 december tot en met 15 juli.⁸⁸

In de uitspraak op onze ontheffing van de vorige Faunabeheerplanperiode (2014-2019), die vergelijkbaar is met deze ontheffing, heeft de Rechtbank Overijssel op 22 maart 2016 is aangegeven dat de provincie voldoende aannemelijk gemaakt dat vanwege een effectief en efficiënt gebruik van de ontheffing deze verleend kon worden voor de periode 1 december tot en met 15 juli. De rechtbank Overijssel schreef:⁸⁹

Aan de ontheffingverlening voor de periode van 1 december tot en met 15 juli heeft verweerder ten grondslag gelegd dat deze periode is afgestemd op de benodigde tijd voor afschot en het begin van de meest kwetsbare periode voor broedende weidevogels en korhoenders op 1 februari. Om de kans op predatie voor de vos zo gering mogelijk te houden dient de populatie vossen voor februari zo laag mogelijk te zijn omdat de vogels nesteldrang krijgen in februari. Omdat de jongen vanaf 15 juli "vliegvlug" zijn loopt de periode waarop de ontheffing ziet door tot 15 juli. De rechtbank acht de periode waarvoor ontheffing is verleend niet onredelijk.

Leefgebied met een zone van 5 kilometer daaromheen.

Vossen verblijven overdag vaak in hun schuilplaats buiten de weidevogelgebieden. Om bij een weidevogelgebied of korhoengebied te komen kunnen vossen, gezien de grootte van hun territorium, een

⁸⁷ Uit een uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (200401758/1) in 2004 blijkt dat zij zich kan vinden in de motivering voor het verstrekken van een ontheffing voor de periode van "1 december tot en met 15 juli"

⁸⁸ Uit een uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (200401758/1) in 2004 blijkt dat zij zich kan vinden in de motivering voor het verstrekken van een ontheffing voor de periode van "1 december tot en met 15 juli"

⁸⁹ Uitspraak Rechtbank Overijssel van 22 maart 2016 kenmerknummer: ECLI:NL:ROVE:2016:956

afstand van minimaal 5 kilometer afleggen.⁹⁰ Daarom is het van belang om ook de gebieden in een zone van 5 km om de kwetsbare gebieden 'vrij' te houden van vossen.

In aanvulling hierop merken wij op dat de vos een opportunistische jager is die zijn predatiestrategie makkelijk aanpast aan de aanwezigheid van voedselbronnen. De actieradius van de vos zal beperkt zijn als in een relatief klein gebied veel voedsel aanwezig is. Omdat de aantallen weidevogels in de weidevogelgebieden in Overijssel relatief klein zijn, zal hierdoor de foerageerafstand van de vos groter zijn.

En naast de territoriale vossen, zijn er natuurlijk ook de niet-territoriale (solitaire) vossen die een bedreiging vormen voor de weidevogels en korhoenders.

Uit onderzoeken zijn voorbeelden bekend van predatieafstanden van 20 km of meer. Daarbij verwijzen wij naar een onderzoek van de heer Mulder in het weidevogelgebied IJperveld ten noorden van Amsterdam (als bijlage 2 meegestuurd). In dat onderzoek uit 2007 van de heer Mulder is een *gezenderde* vos gevolgd. Daaruit blijkt dat de vos in de zoektocht naar voedsel afstanden aflegt tot wel 20 km.

Ook uit een grootschalig onderzoek in Denemarken naar de afstanden die gemerkte vossen afleggen, blijkt dat veel vossen een afstand van meer dan 5 km overbruggen.⁹¹ In het eerste levensjaar van vossen overbrugt 35% van de 140 gemarkeerde vossen een afstand van meer dan 5 km (tabel 4, blz. 9 onderzoek) en na het eerste levensjaar legt bijna 60% een afstand van meer dan 5 km af (tabel 5, blz. 10 onderzoek). Daarnaast blijkt uit dat onderzoek dat afstanden van meer dan 50 km worden overbrugd, waarbij de grootst gemeten afstand 140 km bedroeg (blz. 9 en 10). In het eerste levensjaar zijn maar liefst 140 jonge gemarkeerde vossen gevolgd en na het eerste levensjaar 62 vossen.

Uit het voorgaande maken wij op dat uit onderzoek blijkt dat zowel territoriale als niet-territoriale vossen grote afstanden overbruggen om aan voedsel te komen. Die grote afstanden legt een vos af om aan voedsel te komen. Een dier gebruikt bij predatie niet meer energie dan noodzakelijk. Verder blijkt uit paragraaf 4 van het rapport van de heer Mulder over 'Hoe is de vossenpopulatie in Noord-Holland te monitoren?' dat één enkele vos in een weidevogelgebied een hoge predatiedruk kan uitoefenen, omdat de vos de neiging heeft een overvloedige voedselvoorraad (veel nesten met eieren) zo te exploiteren dat hij er nog lang na het seizoen van kan profiteren. Hij doet dat door niet alleen te eten tot zijn maag vol is, maar ook nog in korte tijd veel eieren te verstoppen; een vos kan nog wel driekwart jaar later naar zulke verstopte, goed houdbare eieren terugkeren, aldus de heer Mulder.

De rechtbank Leeuwarden in haar uitspraak van 16 december 2010 aangegeven een bufferzone van vijf kilometer niet onredelijk te vinden.⁹² De rechtbank is van oordeel dat het college (van GS van Friesland) bij het vaststellen van de weidevogelkaart in verband met de actieradius van de vos in redelijkheid een bufferzone van vijf kilometer rond de broedplaatsen van de desbetreffende vogelsoorten heeft kunnen hanteren.

In de uitspraak op onze ontheffing van de vorige Faunabeheerplanperiode (2014-2019), die vergelijkbaar is met deze ontheffing, heeft de Rechtbank Overijssel op 22 maart 2016 is aangegeven dat de provincie voldoende aannemelijk gemaakt dat vanwege een effectief en efficiënt gebruik van de ontheffing een zone van 5 kilometer gehanteerd mocht worden. De rechtbank Overijssel schreef: ⁹³

Voorts heeft verweerder naar het oordeel van de rechtbank afdoende gemotiveerd dat de zone van 5 km rondom de weidevogel- en korhoendergebieden waarvoor ontheffing is verleend in verband met de actieradius van de vos nodig is om te kunnen leiden tot voldoende afname van de predatiedruk. Ter zitting heeft verweerder gesteld dat het rapport "Vossenbeheer voor hamsters, (hoe) heeft het gewerkt?", waar in het desbetreffende gebied een afschotzone van 1

⁹⁰ De omvang van een territorium kan tot maximaal 400 hectare groot zijn. Dit kan een territorium zijn dat 5000 meter lang is en 800 meter breed. Bron: Zwarte de N., e.a., *Vossen in Rotterdam, literatuurstudie: ecologie, voorkomen en verspreiding in de stad*, 2011, blz. 8.

⁹¹ Birger Jensen, *Movements of the Red fox in Denmark investigated by marking and recovery*, 1973.

⁹² Rechtbank Leeuwarden 16 december 2010, AWB 10/986 (r.o. 4.7).

⁹³ Uitspraak Rechtbank Overijssel van 22 maart 2016 kenmerknummer: ECLI:NL:RBOVE:2016:956

km effectiever bleek te zijn dat een afschotzone van 1.5 km, en waar eiseres een beroep op doet, niet impliceert dat de in het bestreden besluit gehanteerde zone van 5 km niet effectief is. Verweerder heeft voorts gewezen op het feit dat de vossen vanwege de beschikbare menskracht en het jagen in de nachtelijke uren worden opgespoord door middel van het rondrijden in een auto, hetgeen bij een zone van 1 km niet mogelijk is, omdat het gebied dan te klein is. De rechtbank acht dit standpunt niet onredelijk.

Conclusie

Wij vinden het aannemelijk dat wij op grond van de Wet natuurbescherming ontheffing kunnen geven voor de aangevraagde middelen en methoden, aangezien deze geen onnodig lijden veroorzaken en doelmatig en effectief zijn.

De mogelijkheden die de huidige vrijstelling biedt, om de stand van de vossen te beperken, zijn nog steeds ontoereikend. Zonder gebruik te mogen maken van nachtzichtkijkers of restlichtversterkers is effectief populatiebeheer niet goed mogelijk. Daarnaast verblijven vossen overdag in burchten die ook natuurgebieden liggen die voor schadebeheer niet toegankelijk zijn. Dit gebeurt omdat vossen zich bevinden op gronden van derden waarvan de grondgebruiker en/of grondeigenaar geen toestemming wil geven om die gronden te betreden en aan populatiebeheer te doen.

De bestaande vrijstelling biedt dus onvoldoende ruimte, en is daardoor onvoldoende effectief om de schade door vossen minimaal te houden door schadebeheer en bestrijding. Een aanvullende ontheffing is daarom noodzakelijk.

Vossen zijn voornamelijk 's nachts in de weidevogel- en korhoedergebieden en verblijven overdag in burchten die ook in natuurgebieden liggen. Voor het effectief bestrijden van belangrijke schade aan fauna, is het daarom noodzakelijk ook 's nachts op vossen te kunnen schieten met behulp van een kustlicht en nachtzichtapparatuur om in de nacht te schieten.

B1.7 Toetsing aan wettelijk belang

Wij zijn van oordeel dat het wettelijk belang, (ter bescherming van fauna), zoals weergegeven in deze overwegingen, voldoende is aangetoond voor het doden van vossen in de aangewezen weidevogelgebieden en aangewezen korhoengebieden beide met een zone van 5 kilometer daaromheen.

Wij zijn van oordeel dat het wettelijk belang, (ter bescherming van fauna), zoals weergegeven in deze overwegingen, niet is aangetoond voor het doden van vossen vanwege akkervogels in open akkergebieden met een buffer van 5 kilometer daaromheen.

B1.8 Eindconclusie toetsing

De gevraagde ontheffing van de verbodsbepalingen voor vossen voor de aangewezen weidevogelgebieden en aangewezen korhoengebieden beide met een zone van 5 kilometer daaromheen kan op basis van de wettelijke en beleidsmatige regels worden verleend. De gunstige staat van instandhouding van de betrokken soorten worden niet aangetast.

De gevraagde ontheffing van de verbodsbepalingen voor vossen voor het doden van vossen in open akkergebieden met een buffer van 5 kilometer daaromheen wordt geweigerd.

B1.9 Zorgplicht blijft altijd gelden

Ongeacht wat in het besluit is weergegeven geldt altijd de zorgplicht, zoals deze is weergegeven in de Wnb⁹⁴. De zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dieren, planten en hun directe leefomgeving. Ook dient eenieder bij het gebruik van middelen voor het vangen en doden van dieren te voorkomen dat het dier onnodig lijdt⁹⁵.

---

⁹⁴ Art. 1.11, eerste en tweede lid

⁹⁵ Art. 3.24, eerste lid

C Slotconclusie

De ontheffing van de verbodsbepalingen voor het doden van vossen voor de aangewezen weidevogelgebieden en aangewezen korhoengebieden beide met een zone van 5 kilometer daaromheen kan op basis van de wettelijke en beleidsmatige regels worden verleend ter bescherming van wilde fauna (weidevogels en korhoenders), daarnaast zijn de wettelijk vereiste preventieve maatregelen voldoende uitgenut en niet effectief genoeg gebleken zijn. Bovendien loopt de gunstige staat van instandhouding van de Vos geen gevaar.

De ontheffing van de verbodsbepalingen voor het doden van vossen in open akkergebieden vanwege akkervogels met een buffer van 5 kilometer daaromheen wordt geweigerd, omdat het wettelijk belang niet aangetoond is.

Aan de ontheffing zijn voorwaarden verbonden.